

**A Translation Analysis: A Comparison of the English and
Czech Versions of *Guards! Guards!* by Terry Pratchett**

Michal Piekutowski

Bachelor Thesis
2017

Tomas Bata University in Zlín
Faculty of Humanities

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav moderních jazyků a literatur

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michal Piekutowski**

Osobní číslo: **H11810**

Studijní program: **B7310 Filologie**

Studijní obor: **Anglický jazyk pro manažerskou praxi**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Analýza překladu: Srovnání anglické a české verze knihy *Strážel!*
Strážel! od Terryho Pratchetta**

Zásady pro vypracování:

Studium odborné literatury se zaměřením na překlad

Nastudování dvou děl určených na analýzu

Komparativní analýza děl

Popis strategií používaných v překladu

Porovnání rozdílů překladu

Formulace závěru

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Baker, Mona. 2011. In Other Words: A Coursebook on Translation. 2nd edition. London: Routledge.

Bassnett, Susan. 2002. Translation Studies. New York: Routledge.

Gromová, Edita, Milan Hrdlička, and Vítězslav Vilímek. 2010. Antologie teorie odborného překladu: Výběr z prací českých a slovenských autorů. Ostrava: Ostravská Univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta.

House, Juliane. 2009. Translation. Oxford: Oxford University Press.

Levý, Jiří. 1998. Umění překladu. Praha: Ivo Železný.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Petr Vinklárek

Ústav moderních jazyků a literatur

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

5. května 2017

Ve Zlíně dne 4. ledna 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

PhDr. Katarína Nemčoková, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 5.5.2017

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Obsah této bakalářské práce je zaměřen na analýzu překladu a překlad vybraných částí nacházejících se v novele *Strážě! Strážě!* od Terryho Pratchetta. V teoretické části je popsána překladová terminologie, teorie a přístupy společně s užitím příkladů převzatých z románu. V praktické části práce je provedena analýza překladu a subjektivní srovnání mezi vlastním a oficiálním překladem Jana Kantůrka.

Klíčová slova: Terry Pratchett, *Strážě! Strážě!*, překlad, překladatel, Jan Kantůrek

ABSTRACT

The content of this bachelor thesis is focused on the translation analysis and translation of selected parts occurring in novel *Guards! Guards!* by Terry Pratchett. In theoretical part translation terms, theory and approaches are described along with the usage of examples directly from the novel. In the practical part of the thesis the translation analysis and subjective comparison between official Jan Kantůrek's and mine translation is evaluated.

Keywords: Terry Pratchett, *Guards! Guards!*, translation, translator, Jan Kantůrek

ACKNOWLEDGEMENTS

I would like to thank everyone that helped me during the process of writing my bachelor thesis, mainly my supervisor Mgr. Petr Vinklárek for guidance and support during the process of writing. I would like to thank my family, friends and girlfriend for being patient and for the trust they put in me. I would also like to thank Jan Kantůrek for his life time work on translations. His work and dedication introduced *The Discworld* to thousands of Czech readers and brought many happy memories.

CONTENTS

INTRODUCTION	10
I THEORY	11
1 TRANSLATION	12
1.1 Introduction to the translation process.....	12
1.2 Phases of translators' work.....	13
1.3 Equivalency	14
1.4 Translation as a text.....	16
1.5 Stylistic aspect	17
1.5.1 Colloquial Czech	17
1.5.2 Vulgarism	17
1.5.3 Culturally specific expressions.....	18
1.5.4 Italics and intensifiers	18
1.5.5 Interjections	18
1.5.6 Communicative verbs.....	18
1.6 Lexical aspect	18
1.6.1 Character names	19
1.6.2 Place names	19
1.6.3 Sayings and fixed phrases.....	19
2 DISCWORLD	20
2.1 Sir Terry Pratchett.....	20
2.1 Jan Kantůrek	20
2.2 Discworld series.....	21
II ANALYSIS	22
3 METHODOLOGY	23
3.1 Analyzed material – Guards! Guards!	23
3.1.1 Plot summary.....	23
3.2 Analysis approach.....	24
4 TRANSLATION ANALYSIS.....	26
4.1 Stylistic aspect	26
4.1.1 Colloquial Czech	26
4.1.2 Direct speech	26
4.1.3 Vulgarism	28
4.1.4 Culturally specific expressions.....	29
4.1.5 Italics and intensifiers	30

4.1.6 Interjections	31
4.1.7 Communicative verbs	32
4.2 Lexical aspect	33
4.2.1 Proper nouns	34
4.2.2 Sayings and fixed phrases.....	36
OWN TRANSLATION OF SELECTED PARTS	38
CONCLUSION	55
BIBLIOGRAPHY	56
APPENDICES	57
Appendix 1: Jan Kantůrek's translation of selected parts	57

INTRODUCTION

The first book of Terry Pratchett's *Discworld series*, *The Colour of Magic* was released in 1983. Since then forty-one books were released within this universe and *The Discworld* became a well-known phenomenon. For Czech reader, *The Discworld* is undoubtedly connected with Jan Kantůrek, the translator, who worked on all titles from Terry Pratchett, whether it was a part of *The Discworld* or not. Even though Kantůrek began as an amateur translator and he did not wish to translate Pratchett, he became one of the most recognizable and awarded Czech translators.

This bachelor thesis contains theoretical summary of translation process, phases of translator's work, and equivalency. It provides theoretical background for the analysis that is done in the practical part. The main sources for the theoretical part were works of Jiří Levý, Susan Bassnet, Mona Baker, Peter Newmark or Dagmar Knittlová, in which guidance for translators is found. The last part of theoretical part offers a brief description of the authors and *The Discworld*.

The practical part of this thesis use Terry Pratchett's book *Guards! Guards!* and its Czech version *Strážě! Strážě!* as the main source of translation comparisons. An analysis of the translation is done from the point of view of stylistic aspect, analyzing direct speech, interjections or communicative verbs, and lexical aspect, where discussing a translation of proper nouns. The analysis is made as a comparison of own translation that is put against the official translation by Kantůrek. Lastly, the text of full own translation of selected parts is put down side by side to the original text. The same selected parts translated by Kantůrek are attached as an appendix at the end of the thesis.

I. THEORY

1 TRANSLATION

1.1 Introduction to the translation process

Translation could be defined as a process of information transfer from one language to another. It is a linguistic field that involves transfer of meaning contained in one language into another language with the same meaning through competent use of vocabulary and grammar (Bassnett 2002, 22). Oldřich Man defines translation as a language transfer from one language to another by using of the appropriate language devices so that the content, aesthetics, style and ideas of the source text is preserved (Gromová, Hrdlička and Vilímek 2010, 130). Every language is in correlation with the society, culture and the world that the society lives in. Therefore, according to Susan Bassnet there are no two languages that are so sufficiently similar that they could represent the same social authenticity (Bassnett 2002, 22). Dagmar Knittlová also states that the most important role of a translator is the overcoming of intercultural barriers (Knittlová 2000, 5).

The translation is described and is considered as an expression of individual creativity of the translator and his expression. Every translation contents translator's own unique style and personal interpretation. Both author and translator are connected to their own era with different social realities, cultures and societies (Levý 1998, 44). Jiří Levý defines translation as a process of communication. The translator deciphers the information that is contained in the source text and then he reformulates and ciphers them into his target language. The third party in this process is a reader that deciphers the information contained in translation. This chain of information is shown on Figure 1 (Levý 1998, 44). This opinion is generally supported by the majority of other authors, see for example Milan Hrdlička (1997, 12), Mona Baker (2011, 111) and Peter Newmark (1998, 12-13). Every translation should consider two different decisive factors – the original and the reader. The translator should attempt to create an acceptable compromise. It is vital for achieving of adequate translation that the translator respects the information given in the original and that he does not submit to his personal preference (Hrdlička 1997, 6).

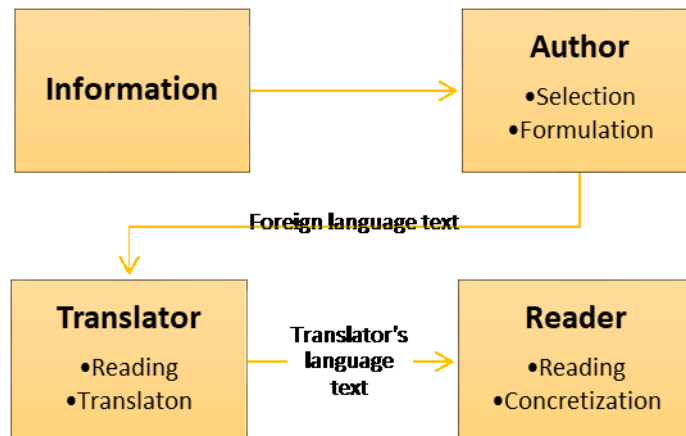

Figure 1: Translation process

Juliane House believe that the quality of a translation is mostly dependent on the human factor, thus the translator's interpretation and decision making is vital element of good translation (House 1997, 2).

Bassnett insists that it is immoral to supplement or omit any difficult expressions in translation. The translator, he believed, had the responsibility of finding a solution to the most daunting of problems, and he declared that the functional view must be adopted with regard not only to meaning but also to style and form (Bassnett 2002, 31).

1.2 Phases of translators' work

According to Levý there are three phases of translators' work.

1. Understanding of the source text
2. Interpretation of the source text
3. Re-stylization of the source text (Levý 1998, 53)

Newmark states that the understanding of text have two purposes. First is to understand the text from the point of view of reader and the second from the point of view of translator (Newmark 1998, 11). It is very important for the translator to understand the source text as much as possible (Baker 2011, 111). The better the translator's understanding is the more consistent are his choices of translation solutions. Both close reading and general reading is required for the translator to understand the text properly (Newmark 1998, 11). According to Bassnet, language and artistic talent also play vital role in translation because of possibility to choose from a larger pool of interpretation solutions that are available for the translator. She also points out the importance of understanding of

the whole text when she asked students to translate opening sequences of several novels and then examined the results. Students frequently started to translate a text that was not read by them before and without knowing how the fraction of the text relates to the structure of the work as a whole (Bassnett 2002, 114).

But this is not the only cause of incorrect translations. According to Levý there is the other side when a professional philologist is trying to find the exact word equivalent and put them into the perfect relations as they are written in the source text. This may cause a disturbance in the stylistic and artistic whole and the translator may miss a global value of the source text, which is decisive for the reader. In practice from several translators their first draft of a translation is more valuable than the next versions (Levý 1998, 54). However, authors as Newmark (1998, 37) and Baker (2011, 111) stress the importance of text revision. Newmark went even further by stating that a translator should spend fifty to seventy percent of time revising the translation, and then make a new revision a day later in order to provide naturalness of the translation (Newmark 1998, 37).

Knittlová as well states that the understanding of the source text is critical. The translation of the text is integrated translation. This means that the translation is not concerned only with the translation of isolated words and sentences, but with the text a whole set in specific cultural background. The understanding of the text in this case does refer to understanding of the isolated words and structures as well. A translator is supposed to penetrate into the source text meaning (Knittlová 2000, 27).

1.3 Equivalency

Equivalency is defined by House as a preservation of meaning across two different languages (House 1997, 30). As Knittlová states it is one of the major translation problems. It puts emphasis on the possibility to transform all information included in the source language into the target language, even though that the language systems might differ (Knittlová 2000, 5). Today it is considered as the standard of translation to use functional equivalency (Newmark 1998, 83). Functional equivalency defines that it is not necessary to use the same lexical devices, but to maintain the same function as in the source language, and if possible from all perspectives of language, that are semantics, connotation and pragmatism (Gromová, Hrdlička and Vilínek 2010, 130).

A translation should be aimed on an equivalent reaction of the recipient which means that it should be tailored to comply with the requirements of the target language and its

culture background, context and recipient. Stylistic choice of word symbols as well as their order is important. It is necessary to keep in mind that different stylistic norms for different styles exist in different languages (Knittlová 2000, 8). Successful reproduction of stylistic devices of the original is vital for achieving of adequate translation. In style, there is a certain element carrying thoughts, aesthetics, language values of text (Hrdlička 1997, 65).

Even though there are many different methods, ways and processes concerning translation they are all leading to the solution of the same problem. There are seven basic principles that are concerning the lack of direct equivalent in the target language.

1. Transcript – transcription of words into the target language, taking into account the phonetical system of target language, for example a name *Nobby*, one of the side characters is translated as *Noby*.
2. Calque – in other word a loan translation, in which an expression is adopted from one language into another in literal translated form. As an example, *teapot translated to čajová konvice*.
3. Substitution – exchange of one language device into another commonly used for example in pronouns. This method could be seen in sentence: *Lady Ramkin appeared*. Translated only as *Objevila se*.
4. Transposition - necessity of grammatical changes due to systematic language differences. For example, in the sentence *There were far worse things than Lady Ramkin*, were past tense is acceptable for English, but for Czech it feels more natural to keep the sentence in present tense, as seen in translation *Existují mnohem horší věci než Lady Beránková*.
5. Modulation – connected with phrases that are representing the same concept, yet are different in source and target language. As an example of modulation, a sentence *Vimes stared at the door until his eyebrows ached* translated to *Proutek si prohlížel dveře, až ho oči přecházely*, could be used.
6. Equivalency – finding a corresponding expression in another language such as in *Well now, my lad* and *Tak to vidíš, maličký*.
7. Adaptation – interchanging of the language device which does not exist in target language with one that exist, commonly used in translations of proverbs or puns. Example is seen in sentence *That door was your man*. In Czech a statement like that does not work and more equivalent translation of this fixed phrase is *Ty dveře byly to pravé ořechové* (Knittlová 2000, 14).

Mary Snell-Hornby (2012, 25) defined a system of relations between types of text and between decisive aspects of the translation. It concerns integrated translation, not a translation that would be focused on the isolated words and sentences, but a translation of which primary point is a text in specific situation as an integral part of cultural background, therefore the analysis of text is going from the macrostructure the text towards microstructure of a word, which is understood on basis its role in text (Knittlová 2000, 26).

Comprehension of the text does not mean only understanding of words and structures, but it presumes an ability to penetrate into the sense of the text in both as a complex multidimensional whole and as text fitting into the cultural setting (Baker 2011, 11). In texts from specific technical field it is obligatory to use correct terms and the option to interpret a text is very limited. In texts based on isolated lexical units could be spoken about equivalency. But with the majority of texts the dominant criteria of communicative function of target text is equivalency (Knittlová 2000, 27).

1.4 Translation as a text

Text could be defined as a verbalized expression of authors intention, which a translator as a reader transfers for more readers in different culture. That is why literature is being translated in several years later again, because that is dynamics of the process (Hrdlička 1997, 33). The culture even in one language changes and translation becomes outdated. Translator takes in consideration the basic attributes of text (Knittlová 2000, 30):

- 1) Focus of information, which profiles a text and its style (poem, novel, instructions)
- 2) Acceptability, which depends on the tradition of source text genre
- 3) Situational setting of text is situated into specific conditions
- 4) Informativeness is the amount of information that the translation provides to a reader about events, processes. The translator has to estimate reader's experience with text and choose appropriate devices to help to understand a reader something that might be clear for the translator.
- 5) Coherence is logical structure of a text. If the translation is done word for word in every sentence, the same coherence is not achieved. Coherence helps the reader to understand the text even though that some specific details are unknown to him and it reduces the quantity of interpretations

- 6) Cohesion focuses on semantic coherence of the text and it underlines it linguistically. One cannot exist without the other. The text structure has to be known by the translator before he begins to create cohesive text.
- 7) Intertextuality creates relationship between two texts based on the previous experience of the reader. The knowledge of text references is vital for intertextuality (Knittlová 2000, 31).

1.5 Stylistic aspect

In the first part of translation analysis this thesis will focus on the stylistic aspect of the translation. Searching for appropriate stylistics equivalents is vital for creation of good translation. But it is not always possible to find appropriate equivalent because language devices of two different languages might have different stylistic values. Levý also states that the translation of artistic texts is more difficult, because translator must consider the level of artistic functions (Levý 1988, 67).

The theory of translation also suggest that translators work can be considered as an expression of creative individuality of translator because translator uses his own style and his own unique interpretation while doing translation. Thus, the style is a vital element of translation work and Hrdlička points out that for achieving equivalent translation the style of the source text must be accordingly reproduced (Hrdlička 1997, 65).

1.5.1 Colloquial Czech

Stylistic use of colloquial Czech is connected with the interpretation of the translator. Knittlová states that there is no real English equivalent for colloquial Czech, because in English the emotive colour and mood is expressed by different stylistic devices such as interjections or italics. By stating this it shows that the inventory of English devices is poorer than the Czech, yet might be just as effective (Knittlová 2000, 107).

1.5.2 Vulgarism

Vulgarisms in literature belong among taboo words, and social culture and setting determines what is appropriate and what is forbidden. This approach has to be considered as well when it comes to a translation. The use of vulgarisms and taboo words has lesser impact if the use is frequent (Knittlová 2000, 64, 65).

1.5.3 Culturally specific expressions

Translation of units of metric and imperial systems or others depend on the setting and the expectations of the readership. Concerning fiction, the decision of converting the measures depends on the importance of retaining local colour (Newmark 1998, 218). Levý also points out that specific expressions that reader could consider as a characteristic for foreign environment should not be transferred (Levý 1998, 122).

1.5.4 Italics and intensifiers

In most cases, English intensifiers do not correspond. Generally, translators instead of translating rather offer a corresponding Czech stylistic equivalent. Intensifiers as well as interjections function as devices that put more emphasis to a statement and thus make them more expressive (Knittlová 2003, 72).

Similar to intensifiers, another device of putting more expressivity is emphasis by using italics. This graphic usage of differentiate text is common to Pratchett works and is apparent. However, in Czech language graphic use of italics in text do not feel stylistically natural thus for translation Knittlová suggests to replace a demonstrative indefinite article, for example *a* with a lexical word (Knittlová 2003, 98).

1.5.5 Interjections

Interjections in a text function as conventional symbols of human feelings. Interjections are expressions with strong emotional meaning. They usually do not have any denotation value and the correspondence between English and Czech interjections does not exist. In translations, they are usually expressed by modal particles (Knittlová 2000, 63).

In many cases, most commonly with interjection *eh* or *oh*, Kantůrek decides to not translate and leave it untranslated, as can be seen in examples.

1.5.6 Communicative verbs

In the convention of English literature, it is common to repeat stereotypical *said* in communicative sentences. It is very common in translation that this expression is frequently exchanged by one of the many synonyms that exist in Czech (Levý 1998, 144).

1.6 Lexical aspect

According to Baker lexical meaning of a lexical unit has a specific value and personality, that is received by usage in the language system (Baker 2011, 12). This is

supported by Newmark who stress that the main difficulties of translation are lexical aspects, not grammatical one. Translation of names, locations, or idioms can include neologism and word creation (Newmark 1988, 26, 27). Pratchett uses neologisms to create names of characters, things and place which makes a lexical translation difficult.

1.6.1 Character names

Translation of character names is present in both Kantůrek's and mine translations. In imaginative literature names that have connotations are usually translated (Newmark 1988, 215). The novel is based in a fictional world and names usually add some properties to characters and thus are translated.

1.6.2 Place names

The novel takes place in the city of *Ankh-Morpork*, which is a fictional place. The city is named by two rivers Ankh and Morpork that cross the city in the middle. This geographical term does not have obvious connotation which should be transferred into another language and therefore the translation is not necessary (Newmark 1988, 200).

1.6.3 Sayings and fixed phrases

According to Levý fixed phrases, idioms and most popular sayings and proverbs are translated as lexical units, therefore when translating various sayings, it is possible to find equivalent saying that is present in Czech language (Levý 1988, 129).

2 DISCWORLD

2.1 Sir Terry Pratchett

One of the most popular British writers Terence David John Pratchett was born in 1948 in Beaconsfield, Buckinghamshire. He is most recognized for his comedic fantasy series called Discworld, in which first novel was published in 1983 and altogether 41 novels were released. By the 1996 Terry Pratchett was reported as the bestselling author in the UK by The Times magazine. Among many prizes for literature over the years of writing Terry Pratchett was knighted by the Queen of the United Kingdom for his services to literature in 2009. Terry Pratchett died shortly after releasing his last novel (*The Shepherd's Crown* 2015) after his long struggle with Alzheimer disease diagnosed in 2007. Since the diagnosis, Pratchett ran a campaign for raising the awareness of Alzheimer and donated millions for research purposes (Transworld Publishers 2017).

2.1 Jan Kantůrek

Jan Kantůrek is Czech translator mostly known for his works on Terry Pratchett's novels. He was born 1948 in Zlín and is currently living in Prague. Before Terry Pratchett's translations he specialized himself as a translator of comic books, westerns and sci-fi. First bigger recognition was after release of very popular novels about Barbar Conan by Robert Ervin Howard which he translated into Czech, and as Kantůrek states in his interviews, he almost "flooded" the Czech Republic with Conan (Klíčnick 2015). Since then we became the one and only translator of Pratchett into Czech and after very good reception of these books and he also was awarded with several awards (Spisovatele.cz 2017).

For Pratchett, who knows translators that work on his novels, Kantůrek was special. Pratchett was surprised, that Kantůrek translates names of characters, places and everything. This was not common for translations into other languages, Kantůrek states that he even created a database containing more three thousand names (Zunová, 2015).

Kantůrek has a permission from Pratchett to add some elements in his translation, because Pratchett was aware, that not everything is translatable. However Kantůrek states, that when something cannot be translated, it is an absolute exception, or the translator is not good enough to deal with the translation (Zunová, 2015).

2.2 Discworld series

Discworld series is series of books by Terry Pratchett. It is fantastic comedy situated in a fictional universe on a flat world which lies on a disc that is carried by four giant elephants that are standing on the back of a giant turtle that floats freely in the space. Even though that the Discworld is fictional it is common that the author addresses real world issues and themes such as tourism, gender equality, power struggle, racism, technological progress or terrorism, usually in its' own unique and satirical way. First novel from Discworld series called (*The Colour of Magic, 1991*) was released in UK in 1983. Over the course of the series Pratchett does not focus on only one protagonist but there are several storylines with different characters to follow. Since all the storylines are situated on the Discworld it is often the case that the characters from all threads interact with each other but the focus still remains on the protagonist. This helps the series to stay cohesive as well as it can take a different perspective on a character that reader already know from but from a different point of view. There are five main storylines in the Discworld series. Rincewind novels focus on the magic and it is a satirical take on so called high fantasy that for example (*The Lord of the Rings, 1955*) is. Death novels are connected with the concept of death, but since Death is a character who has his own problems and customs, not a phenomenon in these series it takes it to a different perspective. In the Witches novels Pratchett focuses on the Discworld's different side of magic and instead of intelligent wise wizards that are in Rincewind novels, the main characters are relatable old witches that are known from typical fairytales. Industrial revolution novels are connected with modernization of the Discworld and is a humorous satire that comments how technology changes everything and how the technology, such as steam machine, is perceived by the population. And finally, the Nights Watch novels of which (*Guards! Guards! 1990*) is the first publication. These novels use as inspiration detective novels and are connected with the crime investigations.

In first books Pratchett writing seems to be much more lighter reading and the novels feel like a series of jokes and gags somehow linked to a storyline. But as a writer Pratchett develops and, even though, he still retains his humour, his novels begin to comment more serious problems. Therefore, themes as politics, terrorism, or gender equality can be found throughout novels.

II. ANALYSIS

3 METHODOLOGY

3.1 Analyzed material – *Guards! Guards!*

The main focus of this thesis is the novel called (*Guards! Guards! 1990*) which was released in the United Kingdom in 1990 by publisher Corgi. It is the eighth book in Discworld series. In Czech Republic, the novel was released after translation by Jan Kantůrek six years later in 1995. It is the first novel that follows the thread of the City Watch and the main protagonist Samuel Vimes.

After a brief transcript of plot summary, the theoretical part of this thesis will focus on the translation analysis of this novel. The analysis is divided into two aspects, considering the most important aspects of translation, the stylistic aspect and the lexical aspect. The majority of these aspects are shown and explained on examples.

Translation difficulties that occurred while translating these selected parts are also discussed. By translating these parts several mistakes in the professional translation were found. These mistakes are also shown on examples and are compared to the translation made for purposes of this thesis.

All examples are put in contrast with the same parts taken from the official translation by Jan Kantůrek. Examples of my translation are taken from the selected parts of the novel that were translated again for purposes of this theses and that are presented as a side by side translation on the end of the practical part.

3.1.1 Plot summary

The opening scene reveals the existence of a secret brotherhood led by a mysterious Supreme Leader. Their plan is to summon and control a dragon with stolen magic book in order to cause a chaos and to seize the throne of the city of Ankh-Morpork. After the successful summoning of the dragon, the brotherhood will deliver a fake lost heir to the throne that would defeat the dragon simply by unsummoning the dragon again and thus having a puppet king that would obey Supreme Leader's will.

The task of investigation of the murders caused by the dragon is given to the Night Watch. The Watch is a unit of officers that are usually not able to accomplish anything. The Night Watch led by captain Samuel Vimes accepts the investigation and accepts new volunteer to their service Carrot. Carrot is a dwarf that is taller than ordinary man and as a dwarf he has good manners. He tries to follow outdated book of Laws that are no longer in

competence. Carrot's enthusiasm to become one of the honorary members of the Watch helps to push the investigation forward.

The Watch with Samuel Vimes after discovering that they are dealing with a dragon goes for help to Lady Sybil Ramkin who is a swamp dragon breeder, a breed that is lesser but related to regular dragons. Samuel Vimes also receives one of her swamp dragons Errol as a pet, which later is revealed to be major plot point.

Meanwhile the secret brotherhood is successful in more attacks on the population of Ank-Morpork and they proceed towards their plan to install a puppet king. The plan is successful and the new king is elected by the crowd and the old Patrician is thrown into a jail. But the brotherhood did not realize that the dragon they used for gaining the power has his own will and that he enjoyed terrorizing the city, therefore the dragon came back and he couldn't be manipulated and controlled by the brotherhood anymore, and he usurped the throne for himself. The new king demanded regular virgin sacrifices and all the gold in the city. The first virgin that was supposed to be served was Lady Ramkin and after Vimes comes to rescue her, Errol, the pet swamp dragon taunts the new king for a battle. The small dragon is much quicker and wins the battle, but as it will come clean it was not a battle, but a breeding ritual, because the new king was a female. The two dragons leave together and the Patrician is voted back as a leader. The Supreme Leader is arrested and his identity is revealed to be Patrician's secretary.

3.2 Analysis approach

In this translation analysis two linguistic aspects are stated. Stylistic and lexical aspects of a translation were chosen for the purposes of this thesis, even though there are more aspects of the translation, such as morphological or syntactic.

In the analysis a schematic as seen below is used for the purpose of demonstration different approaches of me and Jan Kantůrek. In every category there will be 3 examples taken directly from the text, indicated as 1A, 1B, 1C. 1A states for the original text, 1B represents my translation a 1C is transcription of Kantůrek's translation. In the second example in every category the examples are marked as 2A,2B and 2C and in the third 3A, 3B and 3C.

(1A) Original **text**

(1B) My **translation**

(1C) Jan Kantůrek's **translation**

In each example, specific part of a sentence is highlighted by bold text. The bold text represents a category that is currently described in given chapter. By using the bold text the thesis also achieves improved reading experience and orientation, when finding the corresponding translation of original text. A commentary to each example is given. My translation process is explained as well as possible explanation of Kantůrek's translation.

4 TRANSLATION ANALYSIS

4.1 Stylistic aspect

4.1.1 Colloquial Czech

In the translation, colloquial Czech is used to express a use of English dialect and to emphasise the social status of characters. In both parts, there is a dialog between different classes of people. In the first one it is aristocratic Lady Ramkin and the military Captain of Palace Guard. In the second there is a dialog between a political Patrician and Vimes, a Captain of the Night Watch. While Lady Ramkin and Patrician speak with more noble language, the other couple is using colloquial expressions. However, Lady Ramkin as well uses colloquial, because of situational setting of the selected part where her character confronts a guard.

Three typical elements of colloquial Czech are applied in my translation as follows:

- 1) Lexical, by using colloquial expressions for example *vejtaha, voči*
- 2) Morphological, by adding typical Czech non-literal suffixes *-ej, -ý* instead of correct *-ý, -é* in adjectives for example *jistej, tajný, bytelný*. Also, morphological colloquial Czech is present in improper forms of verbs for example *pomáhaj* instead of *pomáhají* or *obsluhujou* instead of *obsluhují*.
- 3) Phonetical such as *porozhlídl* instead of *porozhlédl* or *jinýho* instead of *jiného*

4.1.2 Direct speech

For direct speech of characters mostly colloquial stylistic devices are used throughout the selected parts. Most characters are not in the situation that would require different approach. Examples of colloquial Czech are presented in examples 1 and 2. In my translation I used suffixes *-ej* in (1B) and *-jou* in (2B) to form a colloquial direct speech of the characters, indicating more natural speech and to create more cohesive feeling from the speech. But Kantůrek is in contrast with my translation because he chooses not to use colloquial and uses more formal forms of words. He uses the same vocabulary to translate the text as can be seen in (1C) and (2C), but with more formal suffixes *-ý* and *-í*.

(1A) The guard's brow furrowed. "You sure, sir? I thought--"

(1B) Strážnému se naježilo obočí. „Jste si jistej, pane? Myslel jsem--“

(1C) Gardista nakrabil čelo. "Jste si jistý, pane? Já myslel --"

(2A) „**You’re waited by rats?**” said Vimes.

(2B) „**Vás obsluhujou krysy?**“ zeptal se Proutek.

(2C) „**Vás obsluhují krysy?**” podivil se Elánius.

However, concerning the character of the Patrician formal language is used, to perceive better understanding of the character. The Patrician is aristocratic politician and therefore his speech is different than the others. More polite, official and archaic expression can be found in the translations of his direct speech. In the third example both types of speeches are present, colloquial from character Vimes, and official from the Patrician. In the original text in (3A) we can see use of interjection *er* that indicates emotional feeling Vimes, in this case specifically hesitation, but the answer from the Patrician remains in his usual polite and official language.

In my translation seen in (3B) I chose to translate the interjection as Czech equivalent *hele, no* indicating the same hesitation, but remaining natural to direct speech. The answer in my translation is *Jen račte*, using an official and archaic language, suitable for The Patrician. In translation by Kantůrek in (3C) can be seen that he choose to translate the interjection *er* as *eh*, indicating the same hesitation as in original, but from my subjective point of view it disrupts the flow of the speech. Patrician’s answer in (3C) is *Jako doma*, which is equivalent of *feel free* and is a good translation that is aware of the context of the situation, signaling that the Patrician feels comfortable in the cell and invites Vimes to *be his guest*, which would be an idiom used when back-translating.

(3A) “**You, er, you don’t mind if I have a look around, do you?**” he said.

“**Feel free,**” said the Patrician.

(3B) „**Hele, no, Vám by asi nevadilo, kdybych se tady trochu porozhlídl, že?** “
zeptal se.

„**Jen račte,**“ odpověděl Patricij. Proutek přešel podél žaláře a prohlédl si dveře.

(3C) “**Víte, eh, nevadilo by vám, kdybych se maličko rozhlídnul kolem?**”

“**Jako doma,**” usmál se Patricij.

4.1.3 Vulgarism

Czech language offers more options when it comes to vulgarisms, the translation must be careful and must remain equivalent to the source text. Pratchett uses vulgarisms very rarely, and usually he uses the infernal themed expression *the hell*, most commonly used as an interjection in the text. This is noted in examples (1A) and (2A). Because it is not very frequent the demanded impact is precise even without using stronger expression.

In the first example approach towards translation is similar from my side and from side of Kantůrek. The infernal cursing *the hell* is by both of us translated as *ksakru* in (1B) and as *k čertu* in (1C). These expressions are very similar for Czech recipient, however, my translation I consider as more colloquial and frequently used in direct speech. *K čertu* used in (1C) by Kantůrek is more archaic, but also fits the setting of the novel and relates the original more than my translation.

(1A) “Why, Captain,” she said winsomely, “this is a *who the hell are you?*”

(1B) „Copak, Kapitéane,“ řekla s půvabem, „to je ale – **kdo vy ksakru jste?!**“ zakřičela překvapením.

(1C) “Ale kapitáne,” začala vesele, “to je ale - **kdo k čertu jste?**”

In the second example a similar expression is used in original seen in (2A), but this time it is modified with adjective to be more expressive and Pratchett uses *bloody hell*. In my translation seen in (2B) I tried to focus on the *hell* as a main curse and the modifier *bloody* translated as interjection *no* to final *no kčertu*, to help to put emphasis on the infernal theme. I was also considering a translation *do pekla*, which by back-translation would be *to the hell*. Similar approach towards my alternative translation is seen Kantůrek’s text seen in (2C), but he uses expression *Do prdele* which might carry much stronger connotation to it, but concerning the situation and setting, it is still appropriate.

(2A) “**Bloody hell**” he said, in a voice of mixed horror and respect.

(2B) „**No kčertu,**“ řekl, v hlase směs hrůzy a respektu.

(2C) “**Do prdele,**” prohlásil a v jeho hlasu se mísila hrůza s úctou.

In the third example a typical British vulgarism *buggers* is used as seen in (3A). The translation of this expression is interesting, because in both translations there is a shift of

syntax of the sentence. In my translation (3B) I used expression *zatracených* as a modifier of the lock, similar as in the original text. However, Kantůrek translated in (3C) as *pološíleným*, but it does not modify the attributes of the mentioned lock, but it modifies the dwarf that forged the lock. Even though, it changes the sentence meaning only slightly, I still believe that my translation is more exact and more devoted to the original.

(3A) The lock was one of those dwarfish-made **buggers** that it'd take years to pick.

(3B) Zámek na nich byl jeden z těch **zatracených** trpasličích, jehož vypáčení by zabralo roky.

(3C) Zámek byla jedna z těch věciček vyrobených **pološíleným** skřítkem, na jehož otevření by zručný zloděj potřeboval několik let.

4.1.4 Culturally specific expressions

This is a case where my expectations and Kantůrek's translation does not meet. Kantůrek states that his setting of the *Discworld* is set in medieval Bohemian region, therefore he transfers the measurements as can be seen in examples. However, as I discovered the metric system was established in late 18th century and thus it does not fit the setting and thus converting the units is distracting to a reader. My perception of *Discworld* is a satirical version of England and thus I chose to remain in imperial system.

In the first example (1A) the original text says *several feet*, which in my translation seen in (1B) is translated as *několik stop*, which is the exact translation of the original. In the (1C) Kantůrek converts the *feets* into *meters*, to fit his version of fictional universe. Moreover in my perception of length of *several feet* does not correspond with *few* metres.

(1A) It was amazing what **several feet** of solid stone did to your sense of perspective.

(1B) Bylo až úžasné, co dokázalo **několik stop** pevného kamene učinit s vaším pohledem na svět.

(1C) Je zajímavé, co udělá **pár metrů** bytelného kamene s místem, odkud se na věci díváte.

In the second example (2A) very similar situation appears. This time it is a conversion of *inches*, which again I chose not to convert and I translated as *tři palce* in (2B), leaving

the possibility of every reader to transfer on his own, if the reader considers it as important information. In (2C) Kantůrek again converts to *tři centimetry* and again the conversion is not correct, because *three inches* does not equal three centimetres, even though it is not important for context and meaning.

(2A) ... they weren't **three inches** from his nose at this point in time.

(2B) ... jenže ty nejsou zrovna v tuto chvíli **tři palce** od mého nosu.

(2C) ... ty nebyly právě v této chvíli **tři centimetry** od jeho nosu.

In the third example (3A) there is a similar situation of transfer of *nine-inch hole*. In my translation (3B) I translated and did not convert the units once again, to stay coherent with the rest of the text. In (3C) Kantůrek again converts the units, this time with more exact result and uses very good translation *otvorem o rozměrech dvacet na dvacet*, using the reference to the hole, which was before in a text referred to as a square.

(3A) ... was slim down enough to go through a **nine-inch hole**.

(3B) ... aby se protáhl skrz **devíti palcovou díru**.

(3C) ... aby se protáhl **otvorem o rozměrech dvacet na dvacet**.

4.1.5 Italics and intensifiers

In the first example (1A) a text *who the hell are you* in italics is used to intensify a voice intensity change in direct speech of one of characters. Kantůrek in (1C) translates it as a direct translation as *kdo k čertu jste* and he omits the italics, leaving the reader to assume the voice intensity change from a context. However, in my translation *vy ksakru jste?!“ zakřičela překvapením*. seen in (1B) I used an exclamation mark behind the direct speech as well as a communicative verb to make this emphasis clearer.

(1A) “Why, Captain,” she said winsomely, “this is a *who the hell are you?*”

(1B) „Copak, kapitáne,“ řekla s půvabem, „to je ale – kdo **vy ksakru jste?!“ zakřičela překvapením**.

(1C) “Ale kapitáne,” začala vesele, “to je ale – kdo **k čertu jste?**”

In the second example, the emphasis of the word *beer* in italics seen in (2A) is translated by repeating the expression. Both translations (2B) and (2C) use similar approach. Dividing the text in two sentences helps to put an emphasis and also achieves easy reading. This method was used in both translations (2B) and (2C) and works well in Czech language. The only difference is the sentence order, but it does not play a vital role in these particular sentences.

(2A) *Beer*, I said, Skrp.

(2B) Říkal jsem **pivo. Pivo**, Skrpe.

(2C) **Pivo**, Skrpe. Říkal jsem **pivo**.

The third example is stated below. The original text (3A) intensifies *mere execution*. To put more emphasis on the word *execution* I chose to translate as *prostá a obyčejná poprava* as seen in (3B). By using two synonymic adjectives the expression is successfully emphasised, with a similar effect as if the italics were used. Kantůrek translates it in (3C) as *klasická poprava* which is an equivalent translation, but it lacks the emphasis that is present in the original text.

(3A) To a certain type of mind that is so much more satisfying than **mere execution**.

(3B) Pro některé typy lidí je to více uspokojující než **prostá a obyčejná poprava**.

(3C) Jistému druhu povah to přináší mnohem větší zadostiučinění než **klasická poprava**.

4.1.6 Interjections

Interjections in English are very common and Pratchett is no exception. Interjections usually are translated with modal particles, because they do not usually have any denotation value. In the first example seen in (1A) interjection *Oh* is used by the author. In my translation in (1B) I chose to translate it as *No jasně*, giving the interjection at least some meaning, translating back to English as *well of course*. Kantůrek does not translate in (1C), leaving it as *oh* which could work as Czech interjection as well, but it does not correlate with the proposal made by Knittlová (2000, 63).

(1A) “**Oh,**” she said. “Flying around up there again, is it?”

(1B) „**No jasně**,“ pronesla. „Už si tam zase poletuje, co?“

(1C) “**Oh**,” řekla. “Tak už tam zase někde poletuje, co?”

In the second example of interjection seen in (2A) the original text uses *er*. This interjection should point out a certain hesitation in characters behaviour. My translation in (2B) is *hele, no*, which also shows the hesitation of the character, yet it still remains coherent, and unlike Kantůrek’s translation keeps the direct speech cohesive. In (2C) it is shown that his translation is *eh*, an interjection used in Czech, however it disrupts the flow of direct speech and overall sentence.

(2A) “You, **er**, you don’t mind if I have a look around, do you?”

(2B) „**Hele, no**, Vám by asi nevadilo, kdybych se tady trochu porozhlídl, že?“

(2C) “Víte, **eh**, nevadilo by vám, kdybych se maličko rozhlídnul kolem?”

(3A) shows the last example of interjection. *Oh* is used again in the original text, in this particular case it represent an element of surprise. This element of surprise is again transferred into my translation in (3B) by expression *aha, skutečně*, where *aha* is Czech equivalent of the original interjection, and together with *skutečně*, in English *really*, it creates the necessary element of surprise in character’s speech. In (3C) is translation by Kantůrek, again leaving only interjection *Oh*, same as in example 1.

(3A) “**Oh**, I don’t think we should tolerate that,” said the Patrician.

(3B) „**Aha, skutečně** nevím, zda bychom jim měli tolerovat,“ odpověděl Patricij.

(3C) “**Oh**, já si myslím, že to bychom jim nemohli trpět,“ odpověděl mu Patricij.

4.1.7 Communicative verbs

Conventions of Czech literature do not support frequent repeating of the same expression and therefore for achieving more colourful and easy reading translation, synonyms of word *said* can be seen in examples. In all three examples (1A), (2A) and (3A) the original text works with expression *said*. In my translation of the (1A) seen in (1B) I chose to translate as *divil se*, which indicates the question, that the character just asked. In the example (1C) Kantůrek decides to omit the expression totally because reader can

understand everything from the situational context, reader knows who speaks and knows, that the character is asking because of the question mark at the end of the direct speech.

(1A) “You mean you sort of trained them?” **he said.**

(1B) „Chcete říct, že jste je nějak vycvičil?“ **divil se.**

(1C) “A vy jste je tak nějak vycvičil, že?”

In the second example my translation in (2B) is *pronesl*, which is equivalent translation for *said*, but it is not a direct translation. In (2C) Kantůrek translates in direct translation as *řekl*, which is correct, because he does not overuse this process in whole text.

(2A) “Never build a dungeon you wouldn’t be happy to spend the night in yourself,” **said** the Patrician.

(2B) „Nikdy nestavte žalář, ve kterém byste sám nerad strávil noc,“ **pronesl.**

(2C) “Nikdy nestav vězení, ve kterém bys sám nemohl šťastně strávit nějakou tu noc,” **řekl** Patricij.

In the third example of translation of communicative verbs, both Kantůrek and I translate with an equivalent translation for *said*. In Kantůrek’s translation in (3C) specifically *podivil se*, and my translation in (3B) as *zeptal se*. Both of these translations signalize question, but in Kantůrek’s translation it expresses a surprise of character, which is adequate for the situation.

(3A) „You’re waited by rats?” **said** Vimes.

(3B) „Vás obsluhujou krysy?“ **zeptal se** Proutek.

(3C) “Vás obsluhují krysy?” **podivil se** Elánus.

4.2 Lexical aspect

The lexical aspect of this thesis is focused primarily on translation of proper nouns, mainly names of characters and places from the novel, and on translation of sayings. Concerning the proper nouns examples and alternative translations for names are suggested, considering various aspects of name creation. The alternative suggestions are put against official translation and the differences are explained.

4.2.1 Proper nouns

Translation of proper nouns, names in particular, belongs in one of the most difficult part of translator's work, mainly in fiction and artistic works. Good translation of names that usually carry some hidden meanings or references helps to build an overall atmosphere of the concerned book. This is even more important considering that *Guards! Guards!* is a part of bigger series set in the same universe.

4.2.1.1 Character names

However, in one of the last works of Kantůrek's translation of novel (*Filuta 2016*), which is not set on Discworld, but in a London, Kantůrek correctly decides not to translate character names in this book, because of appearance of real historical characters throughout the book. By leaving the proper names untranslated help to keep the text coherent. However, in Discworld series, there is a lot of space for interpretation of character names and names usually carry hidden reference important for characters.

In this chapter translation of character names will be discussed. My translation of will be explained and compared to Kantůrek's translations. This comparison will focus on the characters mentioned in the translated part, as well as characters that does not appear in the extract, but still are part of the novel. Even though Kantůrek created a library that contents more than three thousand names and his translations are excellent, this thesis tries to propose alternatives.

Samuel Vimes -> *Samuel Proutek* / *Samuel Elánius*

In my translation, I named the main protagonist of the novel as *Samuel Proutek*. In the original the name *Vimes*, I found out that it a plural form of Latin word for *wicker* in Czech *proutí*. This fits the character descriptions, as the character should be very skinny and flexible, exactly as a *wicker*. Kantůrek's translation *Elánius* is more referenced to the phonetical resemblance of words *Vimes* and *Vibes*, meaning a positive feeling that is coming from the character, so the character has a *verve*, in Czech *elán*. I did not find any other connections that could lead to Kantůrek's translation and I do not support it. The character is rather grumpy and cynical and I do not feel that the name *Elánius* is connected to the character.

Lady Sybil Ramkin -> *Lady Sibyla Beránková* / *Lady Sibyla Berankinová*

Lady is a social status of this character and the Discworld is alternative version of England, therefore this title remains the same in Czech. The first name *Sybil* has Czech equivalent *Sibyla*, and this equivalent is used both translations. The last name of this character in the original represents her personality. It is a blending of two words, the ram and the kin, which could be interpreted as a family member or a relative of a ram. *Ram* is supposed to be stubborn and tough just as is the character. My translation is *Beránková*, taking the Czech word for *ram* – *beran*. To preserve to phonetical resemblance, I use the diminutive version of the word *beran* and use *beránek* instead. Lastly adding the indication of female gender *-ová* commonly used by Czech language into the final name *Beránková*. Moreover, names that are connected with animals are very common in Czech language. The translation of Kantůrek also uses the *ram* – *beran* as a main word, but he decided to leave the suffix *kin* as it is and only add female gender indication *-ová* to get *Berankinová*.

Lord Vetinari / The Patrician -> *Lord Vetinari / Patricij*

Lord Vetinari name does not carry any meaning and it works well in both English and Czech language. His function *the Patrician* on the other hand, is derived from ancient Rome, meaning aristocrat and is derived from Latin *Patre* – father. For the translation name *Patricij* is used by me and Kantůrek, because of Latin word origin. Because Patricians were present throughout the history and existed, it is a term commonly used and it exists in both languages.

Carrot Ironfoundersson -> *Karot Huťson / Karotka Rudykopalson*

Carrot is one of the secondary characters. His original name is connected with his appearance, he is very tall with very wide shoulders, similar to a shape of a carrot. Moreover, his hair is ginger, also resembling the colour of a carrot. His second name is created by the dwarfish tradition of putting the profession as a second name and adding suffix *-son*, to resemble the heir. My translation *Karot* resembles with both, a carrot and properties connected with it, and similarity of Czech name *Karel*. Kantůrek translates him as *Karotka*, which still does carry the resemblance of *Carrot*, but is in feminine gender. The last name *Huťson* is equivalent of *Ironfoundersson*. This name is created by clipping and clipping is as well used in translation. Kantůrek's *Rudykopalson* by using back-translation would be *Oreminerson*, which is not equivalent, but does not change any properties of character.

Fred Colon -> *Fred Střevo* / *Alfred Tračník*

One of the members of the *City Watch* is *Fred Colon*. I kept his first name untranslated, because I think that name *Fred* is acceptable by Czech language and contrary to Kantůrek's translation *Alfred* I do not want to confuse a reader. There is a different character named Alfred in the *Discworld* series. His last name Colon is again what represents a characteristic of the character. He is obese, clumsy and silly character. I chose to translate his name as *Střevo*, in English meaning *intestine*, which a *colon* is part of. *Střevo* in Czech language has the connotation of this clumsy and silly person. Kantůrek went more word for word method and simply named him *Tračník*, which is direct translation of *Colon*.

Lupine Wonse -> *Lupin Kdysibyl* / *Lupin Zavoněl*

Name of *Lupine Wonse* does not carry any meaning with it. First name is simply translated phonologically into Czech *Lupin*. The last name *Wonse* does not mean anything and I believe that Kantůrek used name *Zavoněl* randomly. In my translation, I suggest a translation as *Kdysibyl*, finding phonetical equivalence for “*was once*” which sound similar to *Wonse*.

4.2.1.2 Place names

The second place that is mentioned in the selected parts is *Unseen University*, a school for mages. This place has some connotations that should be transferred into a translation. I translated it as *Nevídaná Univerzita*, which is a direct translation and still resembles the magic that is connected with this place. In Kantůrek's translation it is *Neviditelná Univerzita*, which by using backtranslation would be *Invisible University*.

4.2.2 Sayings and fixed phrases

Sayings and idioms are usually translated as equivalent lexical units from the target language. In the first example (1A) taken from text, a fixed phrase *his eyebrows ached* is translated as *až ho oči přecházely* in my translation seen in (1B). This is a fixed phrase in Czech language that is relevant with the source. However, Kantůrek in (1C) did not treat this expression as a fixed phrase and translated it with direct translation *až ho obočí bolelo*.

(1A) Vimes stared at the door *until his eyebrows ached*.

(1B) Proutek si prohlížel dveře, *až ho oči přecházely*.

(1C) Elánius pozoroval dveře, *až ho obočí bolelo*.

In the second example the source text (2A) puts an animated function for an inanimate object in expression *that door was your man*. This is fixed phrase in English, yet it does not work well in Czech. Therefore, in both translation (2B) and (2C), Czech idioms *ty dveře byly to pravé (ořechové)* are used, that are almost identical and that correspond well with the source.

(2A) **All in all**, if you had to have a symbol for something totally immovable, **that door was your man**.

(2B) **Sečteno a podtrženo**, kdybyste hledali symbol něčeho, co je naprosto nedobytné, **ty dveře byly to pravé ořechové**.

(2C) **Řečeno kol a kolem**, pokud jste potřebovali nějaký symbol neprůchodnosti a pevnosti, **ty dveře byly to pravé**.

The third example shows the original text in (3A) *opening and shutting your mouth*. Even though, it is not a fixed phrase I chose to translate it in (3B) as Czech fixed phrase *s pusou dokořán*. It feels natural and since it is a direct speech, it should be as natural as possible. Kantůrek translates in (3C) more precisely and use direct translation of the expression. This translation is closer to the original text, and from the situation, where a guard literally opens and shuts his mouth with no sound, it is clear why he did not use any idiom, and stayed with the original expression. His translation better describes the situation.

(3A) “Don’t just stand there **opening and shutting your mouth**. What d’you want?”

(3B) „Nestůjte tu jen tak s **pusou dokořán**. Co chcete?“

(3C) “Tak tady **nestůjte a neotvírejte a nezavírejte na mě pusou!** Co chcete?“

OWN TRANSLATION OF SELECTED PARTS

Following English text is direct transcript of selected parts seen on pages 324-336 of (*Guards! Guards!*, 1990).

It was the silence that awoke Lady Ramkin. Her bedroom looked out over the dragon pens, and she was used to sleeping to the susurrations of rustling scales, the occasional roar of a dragon flaming in its sleep, and the keening of the gravid females. Absence of any sound at all was like an alarm clock.

She had cried a bit before going to sleep, but not much, because it was no use being soppy and letting the side down. She lit the lamp, pulled on her rubber boots, grabbed the stick which might be all that stood between her and theoretical loss of virtue, and hurried down through the shadowy house. As she crossed the damp lawn to the kennels she was vaguely aware that something was happening down in the city, but dismissed it as not currently worth thinking about. Dragons were more important.

She pushed open the door.

Well, they were still there. The familiar stink of swamp dragons, half pound mud and half chemical explosion, gusted out into the night.

To, co probudilo Lady Beránkovou, bylo to ticho. Okna její ložnice shlížela dolů na dračí kotce a ona byla zvyklá spávat za zvuku šelestu šustících šupin, občasného řevu dráčka chrlícího oheň ve spánku a sténání březích samic. Nepřítomnost jakéhokoliv zvuku pro ni byla jako zvonění budíku.

Před ulehnutím si poplakala, ale ne moc, protože nemělo žádný význam být sentimentální a nechat se unášet smutkem. Zapálila lampu, natáhla si holínky, popadla hůl, která mohla představovat to jediné, co stálo mezi ní a případnou ztrátou počestnosti. Poté pospíchala dolů přes potmělý dům. Když přecházela přes mokré trávníky vedoucí ke kotcům povšimla si, že se ve městě něco děje, avšak zavrhlá to jako něco, co zrovna teď postrádá důležitost. Dráčci teď byli přednější.

Otevřela dveře.

Tak, zatím tam byli. Znamý pach bažinatých dráčků, sestávající napůl z bahna a napůl z chemické exploze, se vydral ven do noci.

Each dragon was balancing on its hind legs in the centre of its pen, neck arched, staring with ferocious intensity at the roof.

“Oh,” she said. “Flying around up there again, is it? Showing off. Don’t you worry about it, children. Mummy’s here.”

She put the lamp on a high shelf and stamped along to Errol’s pen.

“Well now, my lad,” she began, and stopped.

Errol was stretched out on his side. A thin plume of grey smoke was drifting from his mouth, and his stomach expanded and contracted like a bellows. And his skin from the neck down was an almost pure white.

“I think if I ever rewrite *Diseases* you’ll get whole chapter all to yourself,” she said quietly, and unbolted the gate of the pen. “Let’s see if that nasty temperature has gone down, shall we?”

She reached out to stroke his skin and gasped. She pulled the back hurriedly and watched the blisters form on her fingertips.

Errol was so cold he burned.

As she stared at him the small round marks that her warmth had melted filmed over with frozen air.

Lady Ramkin sat back on her haunches.

Všichni dráčci panáčkovali na zadních, uprostřed svého kotce, s krky nataženými vzhůru a pohledy upřenými na střechu.

„No jasně,“ pronesla. „Už si tam zase poletuje, co? Vejtaha! Netrapte se tím, maličci. Maminka je u vás.“

Odložila lampu na vrchní polici a přešla k Errolově kotci.

„Tak to vidíš, maličký,“ začala, a zarazila se.

Errol byl rozvalený a ležel na boku. Z tlamy mu stoupal tenký obláček šedého kouře, jeho břicho se nafukovalo a vyfukovalo jako měch, a jeho kůže od krku dolů byla téměř čistě bílá.

„Myslím, že jestli se někdy dostanu k přepisování *Chorob*, tak ty si zasloužíš celou kapitolu jen a jen pro sebe,“ řekla tiše, a nadzvedla závoru branky. „Podíváme se, jestli aspoň ta tvá horečka už polevila, co ty na to?“

Natáhla se, aby pohladila jeho kůži a zalapala po dechu. Urychleně ruku zase odtáhla a spatřila, jak se na jejích prstech tvoří puchýřky.

Errol byl tak ledový, že páčil.

Zírala na něj. Malé kulaté stopy, které na jeho těle zanechaly její teplé prsty, mizely pod tenkou vrstvou zmrzlého vzduchu.

Lady Beránková se posadila na bobek.

“Just what kind of dragon are you-?” she began.

There was a distant sound of a knock at the front door of the house. She hesitated for a moment, then blew out the lamp, crept heavily along the length of the kennels and pulled aside the scrap of sacking over the window.

The first light of dawn showed her the silhouette of a guardsman on her doorstep, the plumes of his helmet blowing in the breeze.

She bit her lip in panic, scuttled back to the door, fled across the lawn and dived into the house, taking the stairs three at a time.

“Stupid, stupid,” she muttered, realizing the lamp was back downstairs. But no time for that. By the time she went and got it, Vimes might have gone away.

Working by feel and memory in the gloom she found her best wig and rammed it on her head. Somewhere among the ointments and dragon remedies on her dressing table was something called, as far as she could remember, *Dew of the Night* or some such unsuitable name, a present long ago from a thoughtless nephew. She tried several bottles before she found something that, by the smell of it, was probably the one. Even to a nose which had long ago shut down most of its

„Co jsi to vlastně za dráčka-?“ začala.

V dále se ozvalo tlumené zaklepání na vchodové dveře domu. Na chvíli se zarazila, potom sfoukla lampu, vyplížila se podél kotečů a odhrnula kus pytloviny z okna, který zakrýval výhled.

První paprsky rozbřesku jí odhalily obrys strážníka stojícího přede dveřmi, kterému vánek čechral chocholku na jeho přilbici.

Rozrušeně se kousla do rtu. Odplížila se zpátky ke dveřím, úprkem zpátky přes trávník a zmizela v domě, schody berouc po třech.

„Já hloupá, hloupá,“ utrousila, když si uvědomila, že lampu zapomněla v přízemí. Ale teď na to není čas. Za tu dobu, kterou by jí zabralo se vrátit a sebrat jí, Proutek už mohl být dávno pryč.

Poslepu a po paměti v šeru našmátrala svou nejlepší paruku a narazila si ji na hlavu. Někde na jejím nočním stolku, mezi mastičkami a dračími léky bylo něco, co se jmenovalo, jak si matně vybavovala, Pramen noci, nebo nějakým podobným neodpovídajícím názvem, dárek z dávných časů od jejího lehkovážného synovce. Vyzkoušela několik flakonků, než našla to, co pravděpodobně alespoň podle čichu, bylo ono. Dokonce i nosu, který již dávno vypnul své

sensory apparatus in the face of the overpoweringness of dragons, it seemed, well, more *potent* than she remembered. But apparently men liked that kind of thing. Or so she had read. Damn nonsense, really. She twitched the top hem of her suddenly far too sensible nightshirt into a position which, she hoped, revealed without actually exposing, and hurried back down the stairs.

She stopped in front of the door, took a deep breath, twisted the handle and realized even as she pulled the door open that she should have taken rubber boots off-

“Why, Captain,” she said winsomely, “this is a *who the hell are you?*”

The head of the palace guard took several steps backwards and, because he was of peasant stock, made a few surreptitious signs to ward off evil spirits. They clearly didn't work. When he opened his eyes again the thing was still there, still bristling with rage, still reeking of something sickly and fermented, still crowned with a skewed mass of curls, still looming behind a quivering bosom that made the roof of his mouth go dry-

He's heard about these sort of things. Harpies, they were called. What had it done with Lady Ramkin?

The sight of the rubber boots had him

smyslové receptory vystavené tváří v tvář značně přesile zápachu bažinatých dráčků, se to zdálo být silnější, než si pamatovala. Ale mužům se to očividně líbilo. Nebo aspoň to tak četla. Hrozný nesmysl. Popotáhla si vršek lemu její najednou přespříliš praktické noční košile do pozice, která, alespoň jak doufala, odhalovala, aniž by vlastně obnažovala, a pospíchala po schodech dolů.

Zastavila se přede dveřmi, zhluboka se nadechla, zatáhla za kliku a otevřela. V ten moment si uvědomila, že si zapomněla vyzout holínky.

„Copak, Kapitáne,“ řekla s půvabem, „to je ale – kdo vy ksakru jste?!“ zakřičela překvapením.

Velitel palácové stráže udělal pár kroků vzad, a protože pocházel z prostého lidu, udělal několik tajuplných gest, určených k odhánění zlých duchů. Očividně to nezabralo. Znovu otevřel oči, ale to stvoření tam stálo pořád. Pořád naježené hněvem. Pořád páchnoucí něčím nemocným a zkaženým. Pořád korunované zachumlanou hmotou z kudrlin a pořád s houpajícím se hlubokým výstřihem, ze kterého mu vyschlo horní patro v ústech.

Už dříve o takových bytostech zaslechl. Říkalo se jim harpie. Co ale provedla s Lady Beránkovou?

Pohled na její holínky jej ale zmátl. V

confused, though. Legends about harpies were short on references to rubber boots.

“Out with it, fellow,” Lady Ramkin boomed, hitching up her nightie to a more respectable neckline. “Don’t just stand there opening and shutting your mouth. What d’you want?”

“Lady Sybil Ramkin?” said the guard, not in the polite way of someone seeking mere confirmation but in the incredulous tones of someone who found it very hard to believe the answer could be “yes”.

“Use your eyes, young man. Who d’you think I am?”

The guard pulled himself together.

“Only I’ve got a summons for Lady Sybil Ramkin,” he said uncertainly.

Her voice was withering. “What do you mean, a summons?”

“To attend upon the palace, you see.”

“I can’t imagine why that is necessary at this time in the morning,” she said, and made to slam the door. It wouldn’t shut, though, because of the sword point jammed into it at the last moment.

“If you don’t come,” said the guard, “I have been ordered to take steps.”

The door shot back and her face pressed against his, almost knocking him unconscious with the scent of rotting rose petals.

“If you think you’ll lay a hand on me-

povídacích o harpiích se o nich nikde nezmiňovali.

„Tak ven s tím, příteli,“ Lady Beránková zahřměla, popotahujíc si košilku nahoru tak, aby získala decentnější výstřih. „Nestůjte tu jen tak s pusou dokořán. Co chcete?“

„Lady Sibyla Beránková?“ vyslovil strážný, ne však slušným tónem někoho, kdo shání informace, ale spíše nedůvěřivým tónem někoho, kdo by shledal velmi těžko uvěřitelné, kdyby odpověď zněla „ano“.

„Na co máte voči, mladíku. Kdo si myslíte, že jsem?“

Strážný se vzpamatoval.

„Já jen, že máme předvolání pro Lady Sibylu Beránkovou“ řekl nejistě.

Její hlas byl pevný. „Co tím myslíte, předvolání?“

„Má se hlásit v paláci.“

„Neumím si představit, proč je to nezbytné v tuto rání hodinu,“ řekla a chystala se zabouchnout dveře. Ty se ale nezavřely, protože se v nich na poslední chvíli zapříčila špička meče.

„Jestliže nepůjdete,“ řekl strážný, „mám rozkazy učinit opatření.“

Dveře se znovu rozletěly dokořán a její obličej se tiskl proti jeho, až málem upadl do bezvědomí ze zápachu rozkládajících se růžových okvětních lístků.

„Jestli si myslíte, že na mě vztáhnete

“ she began.

The guard’s glance darted sideways, just for a moment, to the dragon kennels. Sybil Ramkin’s face went pale.

“You wouldn’t!” she hissed.

He swallowed. Fearsome though she was, she was only a human. She could only bite your head off metaphorically. There were, he told himself, far worse things than Lady Ramkin although, admittedly, they weren’t three inches from his nose at this point in time.

“Take steps,” he repeated, in a croak.

She straightened up, and eyed the row of guards behind him.

“I see,” she said coldly. “That’s the way, is it? Six of you to fetch one feeble woman. Very well. You will, of course, allow me to fetch a coat. It is somewhat chilly.”

She slammed the door.

The palace guards stamped their feet in the cold and tried not to look at one another. This obviously wasn’t the way you went around arresting people. They weren’t allowed to keep you waiting on the doorstep, this wasn’t the way the world was supposed to work. On the other hand, the only alternative was to go in there and drag her out, and it wasn’t one anyone could summon enthusiasm for.

ruku-“ začala.

Pohled strážného jen na moment sklouznul ke kotcům s dráčky. Sibyla Beránková zbledla.

„To byste neudělal!“ zasyčela.

Strážný polkl. Naháněla hrůzu, avšak byla jen člověk. Hlavu by vám mohla ukousnout jen stěží. Existují mnohem horší věci než Lady Beránková, říkal si pro sebe, to jistě, jenže ty nejsou zrovna v tuto chvíli tři palce od mého nosu.

„Učinit opatření,“ zopakoval se skřehotáním.

Narovnala se a její pohled si změřil zástup stráží za ním.

„Chápu,“ řekla chladně. „Tak takhle to je, že? Vás šest, má odvést jednu slabou ženu. Budiž. Jistě mi dovolíte alespoň vzít si kabát. Je nějak chladno.“

Zabouchla dveře.

Stráže venku v zimě přešlapovali a snažili se vyhýbat vlastním pohledům. Zjevně to nebyl ten správný postup při zatýkání. Nebylo běžné zůstat čekat na prahu dveří. Takto svět fungovat neměl. Na druhou stranu, jedinou další možností bylo vrazit dovnitř a vytáhnout ji ven, jenže tady nebyl nikdo, kdo by se nadchnul pro tuto možnost. Kromě toho si kapitán stráže nebyl jistý, zda má dostatek mužů na to, aby Lady Beránkovou vytáhli

Besides, the guard captain wasn't sure he had enough men to drag Lady Ramkin anywhere. You'd need teams of thousands, with log rollers.

The door creaked open again, revealing only the musty darkness of the hall within.

"Right, men-" said the captain, uneasily.

Lady Ramkin appeared. He got a brief, blurred vision of her bounding through the doorway, screaming, and it might well have been the last thing he remembered if a guard hadn't had the presence of mind to trip her up as she hurtled down the steps. She plunged forward, cursing, ploughed into the overgrown lawn, hit her head on a crumbling statue of an antique Ramkin, and slid to a halt.

The double-handed broadsword she had been holding landed beside her, bolt upright, and vibrated to a standstill.

After a while one of the guards crept forward cautiously and tested the blade with his finger.

"Bloody hell" he said, in a voice of mixed horror and respect. "And the dragon wants to eat *her*?"

"Fits the bill," said the captain. "She's got to be highest-born lady in the city. I don't know about maiden," he

odkudkoliv. Na to by bylo zapotřebí tisíce chlapů, vybavených dřevěnými kulatinami na podkládání.

Se zavrzáním se znovu otevřely dveře, které odhalily jen zatuchlou temnotu vstupní haly.

„Tak, chlapi-“ řekl kapitán ztěžka.

Objevila se. Jen krátce a jako by rozmazaně ji zachytil pohledem, jak se s výkřiky valí ke vstupním dveřím. Taky to mohlo být to poslední, co si kdy pamatoval, kdyby se jednomu ze strážných náhle nerozsvítilo v hlavě a nenastavil jí nohu při tom, jak sbíhala ze schodů. S nadávkami klopýtla vpřed, dopadla na přerostlý trávník, hlavou narazila do rozpadající se sochy starobylého Beránka, a zůstala ležet.

Dvouruční široký meč, který do té doby třímala v rukou se zabodl vedle ní hrotem do země a chvěl se.

Po chvíli se k němu jeden ze strážných velmi opatrně přiblížil a prstem vyzkoušel ostří meče.

„No kčertu,“ řekl, v hlase směs hrůzy a respektu. „A drak chce sežrat zrovna tuhle?“

„Odpovídá popisu,“ řekl kapitán. „Je tou nejurozenější paní ve městě. Nevím sice jak to má s tím panenstvím,“ přidal, „ale zrovna v tuto chvíli se o tom nehodlám dohadovat.“

added, “and right at this minute I’m not going to speculate. Someone go and fetch a cart.”

He fingered his ears, which had been nicked by the tip of the sword. He was not, by nature, an unkind man, but at this moment he was certain that he would prefer the thickness of a dragon’s hide between himself and Sybil Ramkin when she woke up.

“Weren’t we supposed to kill her pet dragons, sir?” said another guard. “I thought Mr Wonse said something about killing all the dragons.”

“That was just a threat we were supposed to make,” said the captain.

The guard’s brow furrowed. “You sure, sir? I thought-“

The captain had had enough of this. Screaming harpies and broadswords making a noise like a tearing silk in the air beside him had severely ruined his capacity for seeing the other fellow’s point of view.

“Oh, you *thought*, did you?” he growled. “A thinker, are you? Do you think you’d be suitable for another posting, then? City guard, maybe? They’re full of thinkers, they are.”

There was an uncomfortable titter from the rest of the guards.

“If you’d *thought*,” added the captain

Někdo běžte a sežeňte vozík.“

Sáhnul si na ucho, které poranila špička meče. Nebyl od přírody zlý člověk, avšak v tuto chvíli si byl naprosto jistý, že by byl mnohem raději, kdyby mezi ním a Sibylou Beránkovou, až se probudí, byla dračí kůže.

„Neměli jsme pobít ty její dračí mazlíčky, pane?“ řekl jeden ze strážů. „Myslel jsem, že pan Kdysibyl říkal něco o zabíjení dráčků.“

„To byla jen výhrůžka, kterou jsme měli použít,“ řekl kapitán stráže.

Strážnému se naježilo obočí. „Jste si jistej, pane? Myslel jsem-“

Kapitán už toho měl dost. Ječící harpie a ostří širokého meče, které se zvuky, jako když se mu před obličejem ve vzduchu trhá hedvábí, mu vážně poškodily schopnost vidět aktuální situaci z jiného úhlu pohledu.

„Jo, tak ty jsi myslel, jo?“ zavrčel. „Ty jsi chytrák, že? To si pak možná taky myslíš, že by ses více hodil na jinou pozici? Třeba do městské stráže? Tam je to samej chytrák, to jo.“

Mezi ostatními strážemi to nervózně zašumělo.

„Kdybys opravdu myslel,“ přidal kapitán

sarcastically, “you’d have thought that the king is hardly going to want other dragons dead, is he? They’re probably distant relatives or something. I mean, it wouldn’t want us to go around killing its own kind, would it?”

“Well, sir, *people* do, sir,” said the guard sulkily.

“Ah, well,” said the captain. “That’s different.” He tapped the side of his helmet meaningfully. “That’s ’cos we’re intelligent (Pratchett 1990, 324-330).”

Vimes landed in damp straw and also in pitch darkness, although after a while his eyes became accustomed to the gloom and he could make out the walls of the dungeon.

It hadn’t been built for gracious living. It was basically just a space containing all the pillars and arches that supported the palace. At the far end a small grille high on the wall let in a mere suspicion of grubby, second-hand light.

There was another square hole in the floor. It was also barred. The bars were quite rusty, though. It occurred to Vimes that he could probably work them loose eventually, and then all he would have to do was slim down enough to go through a nine-inch hole.

What the dungeon did *not* contain

sarkasticky, „došlo by ti, že král si asi těžko bude přát pobíjet ostatní draky, že? Vždyť pravděpodobně jsou vzdálení příbuzní nebo něco takového. Přece by po nás nechtěl, abychom šli a pobíjeli jeho vlastní druh, co myslíš?“

„No, pane, lidi to tak normálně ale dělaj, pane,“ řekl strážný rozmrzele.

„Jo tak,“ řekl kapitán. „To je něco jinýho.“ Důležitě si poklepal z boku na přilbici. „To je proto, že my sme inteligentní.“

Proutek dopadl do vlhké slámy a taky do černé tmy, ačkoliv už po chvíli si jeho oči začaly přivykat na šero a on si začal uvědomovat stěny žaláře.

Nebyl určen zrovna pro pohodlný život. Byl to v podstatě jen prostor obsahující pár sloupů a oblouků, které podpíraly palác. Na samotném konci žaláře byla vysoko na zdi malá mřížka, kterou dovnitř proudily náznaky špinavého světla z druhé ruky.

V podlaze byl další čtvercový otvor. Byla taky zamřížovaná. I když mříže byly docela zrezlé. Proutka napadlo, že by se mu je asi mohlo podařit uvolnit. Potom jedině, co by zbývalo udělat, by bylo zhubnout natolik, aby se protáhl skrz devíti palcovou díru.

Co v žaláři ale chybělo byly krysy, štíři,

was any rats, scorpions, cockroaches or snakes. It had *once* contained snakes, it was true, because Vimes's sandals crunched on small, long white skeletons.

He crept cautiously along one damp wall, wondering where the rhythmic scraping sound was coming from. He rounded a squat pillar, and found out.

The Patrician was shaving, squinting into a scrap of mirror propped against the pillar to catch the light. No, Vimes realized, not propped. Supported, in fact. By a rat. It was a large rat, with red eyes.

The Patrician nodded to him without apparent surprise.

„Oh,“ he said. „Vimes, isn't it? I heard you were on the way down. Jolly good. You had better tell the kitchen staff—, and here Vimes realized that the man was speaking to the rat —,that there will be two for lunch. Would you like a beer, Vimes?“

“What?” said Vimes.

“I imagine you would. Pot luck, though, I am afraid. Skrp's people are bright enough, but they seem to have a bit of a blind spot when it comes to labels on bottles.“

Lord Vetinari patted his face with a towel and dropped it on the floor. A grey shape darted from the shadows and dragged it away down the floor grille

švábi nebo hadi. Rozhodně tady kdysi hadi byli, skutečně, protože pod Proutkovými sandály křupaly malé, dlouhé bílé kostičky.

Opatrně se plížil podél navlhle stěny a přemýšlel, odkud přichází ten rytmický škrábavý zvuk. Obešel široký sloup a zjistil to.

Patricij se holil a při tom mžoural do úlomku zrcadla opřeného o sloup tak, aby zachytával světlo. Ne, uvědomil si Proutek, ne opřeného. Ve skutečnosti podepřeného. Krysou. Byla to velká krysa s červenýma očima.

Patricij na něj pokývl bez známky sebemenšího překvapení.

„Aha,“ řekl. „pan Proutek, nemýlím-li se? Slyšel jsem, že se sem chystáte. Dobrá tedy. Raději byste měl nahlásit kuchyni-“ a tady si Proutek uvědomil, že mluví směrem ke kryse —,že dnes budeme na oběd dva. Dal byste si pivo, pane Proutku?“

„Cože?“ podivil se Proutek.

„Předpokládám, že ano. Bohužel, obávám se, že je to ale víceméně o náhodě. Skrpovi muži jsou docela bystří, ale zdá se, že mají menší mezery, když přijde na etikety na láhvích.“

Lord Vetinari si osušil tvář ručníkem a upustil jej na zem. Šedý stín vystřelil ze stínů a odtáhl jej pryč skrze mříž v podlaze.

Then he said, „Very well, Skrp. You may go.“ The rat twitched its whiskers at him, leaned the mirror against the wall, and trotted off.

„You’re waited by rats?“ said Vimes.

“They help out, you know. They’re not really very efficient, I’m afraid. It’s their paws.”

“But, but, but,” said Vimes, “I mean, how?”

“I suspect Skrp’s people have tunnels that extend into the University,” Lord Vetinari went on. “Although I think they were probably pretty bright to start with.”

At least Vimes understood that bit. It was well known that thaumic radiations affected animals living around Unseen University campus, sometimes prodding them towards minute analogues of human civilization and even mutating some of them into entirely new and specialized species, such as the .303 bookworm and the wallfish. And, as the man said rats were quite bright to start with.

“But they’re helping you?” said Vimes.

“Mutual. It’s mutual. Payment for services rendered, you might say,” said the Patrician, sitting down on what Vimes couldn’t help noticing was a small velvet cushion. On a low shelf, so as to be handy, were a notepad and a neat row of books.

Potom řekl, „Dobrá Skrpe, můžete jít.“ Krysa na něj zastříhala fousky, opřela zrcátko o zeď a odcupitala pryč.

„Vás obsluhujou krysy?“ zeptal se Proutek.

„Pomáhají mi, to víte. Ale abych řekl pravdu, nejsou příliš efektivní. To ty jejich malé tlapky.“

„Ale, ale, ale,“ řekl Proutek, „tedy chtěl jsem říct, jak je to možný?“

„Mám podezření, že Skrpovi lidé mají tunely, které zasahují až do Univerzity,“ pokračoval Lord Vetinari. „I když si myslím, že byli docela bystří už před tím.“

Tomuhle Proutek rozuměl aspoň trochu. Je dobře známo, že magické záření ovlivňuje zvířata žijící poblíž Neviděné Univerzity. Někdy dokonce vytvořila miniaturní verze civilizací, ne nepodobným té lidské a docházelo i k mutacím úplně nových druhů, třeba jako známý knihomol ráže 303 nebo stěňoryba. A jak už bylo řečeno, krysy byly docela bystré už od přírody.

„Ale oni pomáhají Vám?“ zeptal se Proutek.

„Je to oboustranné. Dalo by se říct, taková splátka za poskytnutí služeb,“ řekl Patricij, zatímco se posadil na něco, u čehož si Proutek nemohl nevšimnout, že byl sametový polštářek. Na nízké polici, tak aby byly po ruce, ležel zápisník a srovnaná řada knih.

“How can you help rats, sir?” he said weakly.

“Advice. I advise them, you know.” The Patrician leaned back. “That’s the trouble with people like Wonse,” he said. “They never know when to stop. Rats, snakes *and* scorpions. It was sheer bedlam in here when I came. The rats were getting the worst of it, too.”

And Vimes thought he was beginning to get the drift.

“You mean you sort of trained them?” he said.

“Advised. Advised. I suppose it’s a knack,” said Lord Vetinari modestly.

Vimes wondered how it was done. Did the rats side with the scorpions against the snakes and then, when the snakes were beaten, invite the scorpions to a celebratory slap-up meal and eat them? Or were individual scorpions hired with large amounts of, oh, whatever it was scorpions ate, to sidle up to selected leading snakes at night and sting them?

He remembered hearing once about a man who, locked up in a cell for years, trained little birds and created a sort of freedom. And he thought of ancient sailors, shorn of the sea by old age and infirmity, who spent their days making big ships in little bottles.

Then he thought of the Patrician,

„Pane, jak vůbec vy můžete pomoci krysám?“ zeptal se tiše Proutek.

„Poradenství. Radím jim, víte.“ Zaklonil se Patricij. „To je ten problém s lidmi jako je Kdysibyl,“ řekl. „Nikdy neví, kdy přestat. Krysy, hadi a štíři. Byl to tady naprostý blázelec, když jsem sem přišel. A krysy, ty to vždycky odnesly nejhůř.“

A Proutek si už myslel, že tomu začíná přicházet na kloub.

„Chcete říct, že jste je nák vycvičil?“ zeptal se.

„Poradil. Poradil jsem jim. Chce to určitou zručnost a taky trochu praxe,“ odpověděl Lord Vetinari skromně.

Proutek přemýšlel, jak to vlastně bylo. Společily se krysy se štíry proti hadům a poté, co byli hadi poraženi, tak pozvaly štíry na slavnostní večeři a snědly je? Nebo byli jednotliví štíři najati za velké množství toho, ať už to bylo cokoliv, čím se štíři živí, aby se v noci připlížili k vytipovaným hadím vůdcům a uštkli je?

Vzpomněl si, že kdysi slyšel o muži, který byl zavřený v cele na několik let, vycvičil si malé ptáčky a vytvořil tím nějakou podobu svobody. Pomyslel i na staré námořníky, odloučené od moře kvůli věku a nemohoucnosti, kteří trávili své dny stavěním velkých lodí uvnitř malých lahví.

Poté si vzpomněl na Patricije, okradeném

robbed of his city, sitting cross-legged on the grey floor in the dim dungeon and recreating it around him, encouraging in miniature all the little rivalries, power struggles and factions. He thought of him as a sombre, brooding statue amid paving stones alive with slinking shadows and sudden, political death. It had probably been easier than ruling Ankh, which had larger vermin who didn't have to use both hands to carry a knife.

There was a clink over by the drain. Half a dozen rats appeared, dragging something wrapped in a cloth. They rathanded it past the grille and, with great effort, hauled it to the Patrician's feet. He leaned down and undid the knot.

"We seem to have cheese, chicken legs, celery, a piece of rather stale bread and a nice bottle, oh, a nice bottle apparently of Merckle and Stingbat's Very Famous Brown Sauce. *Beer*, I said, Skrp." The leading rat twitched its nose at him. "Sorry about this, Vimes. They can't read, you see. They don't seem to get the hang of the concept. But they're very good at listening. They bring me all the news."

"I see you're very comfortable here," said Vimes weakly.

"Never build a dungeon you wouldn't be happy to spend the night in yourself," said the Patrician, laying out the food on

o jeho město, sedícího se zkrříženými nohama na šedé podlaze temného žaláře, kde si znovu vytváří okolo sebe miniaturní svět, ve kterém může znovu pletichařit v bojích o moc mezi frakcemi. Představoval si ho, jako pochmurnou, zamyšlenou sochu, stojící na dlažebních kostkách v temnotě, kde spolu žijí plíživé stíny a náhlé, politické smrti. Zřejmě to bylo jednodušší než vládnout Anku, kde žila havěť větší, taková, která nepotřebovala obě ruce k tomu, aby unesla nůž.

Něco cinklo v odpadu. Objevilo se půl tuctu krys vlečících cosi zabaleného v kousku látky. S velkým úsilím, tak jak jen to je krysími packami možné, protáhly balíček přes mříž a s námahou jej pozvedly k Patricijovým chodidlům. Ten se sklonil a rozvázal uzel.

„Zdá se, že máme sýr, kuřecí stehýnka, celer, kousek docela okoralého chleba a pěknou lahvinku, hm, očividně velmi slavné omáčky od pánů Merkela a Stingbata. Říkal jsem pivo. Pivo, Skrpe.“ Hlavní krysa na něj cukla nosem. „Omlouvám se, Proutku. Jak víte, neumějí číst. Zdá se, že tomu konceptu nějak nedokáží přijít na kloub. Zase jsou ale velmi dobří v naslouchání. Nosí mi všelijaké novinky.“

„Vidím, že jste si tady udělal pohodlí,“ řekl Proutek slabě.

„Nikdy nestavte žalář, ve kterém byste sám nerad strávil noc,“ řekl Patricij a prostřel jídlo na kus látky. „Svět by byl veselejším

the cloth. "The world would be a happier place if more people remembered that."

"We all thought you had built secret tunnels and suchlike," said Vimes.

"Can't imagine why," said the Patrician. "One would have to keep on running. So inefficient. Whereas here I am at the hub of things. I hope you understand that, Vimes. Never trust any rules who puts his faith in tunnels and bunkers and escape routes. The chances are that his heart isn't in the job."

"Oh."

He's in a dungeon in his own palace with a raving lunatic in charge upstairs, and a dragon burning the city, and he thinks he's got the world where he wants it. It must be something about high office. The altitude sends people mad.

"You, er, you don't mind if I have a look around, do you?" he said.

"Feel free," said the Patrician. Vimes paced the length of the dungeon and checked the door. It was heavily barred and bolted, and the lock was massive.

Then he tapped the walls in what might possibly be hollow places. There was no doubt that it was a well-build dungeon. It was the kind of dungeon you'd feel good about having dangerous criminals put in. Of course, in those circumstances you'd prefer there to be no

místem, kdyby si to lidé zapamatovali."

„Všichni jsme si mysleli, že jste nechal postavit tajný tunely a tak,“ řekl Proutek.

„Neumím si představit proč,“ pronesl Patricij. „To bych pak musel pořád jen utíkat. Jak neefektivní. Kdežto tady se nacházím v samém centru dění. Doufám, že tomu rozumíte, Proutku. Nikdy nevěřte vládci, který svou víru vkládá do tunelů, bunkrů a únikových chodeb. Pak jsou tady určité pochybnosti, že se práci nevěnuje celým svým srdcem.“

„Aha.“

Takže on je v žaláři svého vlastního paláce, kterému tam nahoře teď vládne pominutý šílenec, město hoří pod plameny draka, a on si myslí, že má svět přesně tam, kde ho chce mít. To musí souviset s tím vysokým postavením. Ty výšky přivádí lidi k šílenství.

„Hele, no, Vám by asi nevadilo, kdybych se tady trochu porozhlídl, že?“ zeptal se.

„Jen račte,“ odpověděl Patricij. Proutek přešel podél žaláře a prohlédl si dveře. Byly opatřeny těžkou závorou, západkami a zámekem, který byl opravdu masivní.

Poté proklepal zdi na místech, které by mohly ukrývat dutinu. Nebylo pochyb o tom, že to byl dobře stavěný žalář. Byl to ten druh žaláře, do kterého vám udělá radost zavřít nebezpečné zločince. Ovšem v těch případech byste byli raději, kdyby se tam žádné padací

trapdoors, hidden tunnels or secret ways of escape.

These weren't those circumstances. It was amazing what several feet of solid stone did to your sense of perspective.

"Do guards come in here?" he demanded.

"Hardly ever," said the Patrician, waving a chicken leg. "They don't bother about feeding me, you see. The idea is that one should moulder. In fact," he said, "up 'till recently I used to go to the door and groan a bit every now and then, just to keep them happy."

"They're bound to come in and check, though?" said Vimes hopefully.

"Oh, I don't think we should tolerate that," said the Patrician.

"How are you going to prevent them?"

Lord Vetinari gave him a pained look.

"My dear Vimes," he said, "I thought you were an observant man. Did you look at the door?"

"Of course I did," said Vimes, and added, "sir. It's bloody massive."

"Perhaps you should have another look?"

Vimes gaped at him, and then stamped across the floor and glared at the door. It was one of the popular dread portal variety, all bars and bolts and iron

dveře, skryté tunely ani tajné způsoby útěku neskrývaly.

Toto ale nebyly ty podmínky. Bylo až úžasné, co dokázalo několik stop pevného kamene učinit s vaším pohledem na svět.

„Chodí sem stráže?“ zeptal se.

„Skoro vůbec,“ odpověděl Patricij mávající kuřecím stehýnkem. „Jak vidíte, neobtěžují se s mým krmením. Principem je, že vězeň by měl zetlít. A abych řekl pravdu,“ pokračoval, „do nedávna jsem chodil ke dveřím a sem tam jsem trošku zasténal, jen abych jim udělal radost.“

„Ale musej sem přece chodit na obhlídku, ne?“ pronesl Proutek s nadějí.

„Aha, skutečně nevím, zda bychom jim měli tolerovat,“ odpověděl Patricij.

„A jak jim v tom asi chcete zabránit?“

Lord Vetinari se na něj bolestně podíval.

„Můj milý Proutku,“ odpověděl, „myslel jsem, že jste bystrý muž. Prohlédl jste si ty dveře?“

„Samozřejmě, že jsem si je prohlídl,“ namítl a pokračoval, „pane. Jsou zatraceně bytelný.“

„Možná byste si je měl prohlédnout znovu.“

Proutek na něj chvíli civěl a potom přešel po místnosti a zadíval se na dveře. Byli to jedny z těch oblíbených, děsivě vyhlížejících

spikes and massive hinges. No matter how long he looked at it, it didn't become any less massive. The lock was one of those dwarfish-made buggers that it'd take years to pick. All in all, if you had to have a symbol for something totally immovable, that door was your man.

The patrician appeared alongside him in heartstopping silence.

"You see," he said, "it's always the case, is it not, that should a city be overtaken by a violent civil unrest the current ruler is thrown into the dungeons? To a certain type of mind that is so much more satisfying than mere execution."

"Well, OK, but I don't see-" Vimes began.

"And you look at this door and what you see is a really strong cell door, yes?"

"Of course. You've only got to look at the bolts and-"

"You know, I'm really rather pleased," said Lord Vetinari quietly.

Vimes stared at the door until his eyebrows ached. And then. Just as random patterns in cloud suddenly, without changing in any way, become a horse's head or a sailing ship, he saw what he'd been at all along.

A sense of terrifying admiration overcame him.

He wondered what it was like in the

dveří. Samé závory, západky, železné hroty a obří panty. Nezáleželo na tom, jak dlouho se na ně díval, dveře zůstávaly pořád stejně masivní. Zámek na nich byl jeden z těch zatracených trpasličích, jehož vypáčení by zabralo roky. Sečteno a podtrženo, kdybyste hledali symbol něčeho, co je naprosto nedobytné, ty dveře byly to pravé ořechové.

Patricij se vedle něj objevil a zůstal tiše stát.

„Chápejte,“ pronesl „vždycky je to tak, není liž pravda, že když město padne a je násilím obsazeno, stávající vládce bývá uvržen do žaláře. Pro některé typy lidí je to více uspokojující než prostá a obyčejná poprava.“

„No dobře, ale furt nechápu-“ začal Proutek.

„A vy se díváte na tyto dveře a co vidíte? Jsou to opravdu mohutné vězeňské dveře, je to tak?“

„Samozřejmě.“ Stačí se podívat na ty západky a-“

„Víte, to mě opravdu těší,“ řekl Lord Vetinari tiše.

Proutek si prohlížel dveře, až ho oči přecházely. A pak. Stejně jako se najednou beztvare obrazce mraků, aniž by se jakkoli pohnuly, promění v koňskou hlavu, nebo plachetnici, uviděl to, co měl celou dobu před očima.

Přepadl ho pocit neskonalého obdivu.

Patrician's mind. All cold and shiny, he thought, all blued steel and icicles and little wheel clicking along like a huge clock. The kind of mind that would carefully consider its own downfall and turn it to advantage.

It was perfectly normal dungeon door, but all depended on your sense of perspective.

In this dungeon the Patrician could hold off the world.

All that was on the outside was the lock.

All the bolts and bars were on the inside (Pratchett 1990, 330-336).

Napadlo ho, jaké to asi je uvnitř v Patricijově mysli. Studené a lesklé. Jen chladná modrá ocel, rampouchy a malá kolečka, co do sebe zapadají jako obrovský hodinový strojek. Ten typ mysli, která by opatrně zvažovala její vlastní úpadek a využila by jej k získání výhody.

Byly to naprosto dokonale obyčejné vězeňské dveře, ale všechno záviselo na úhlu pohledu.

V tomto vězení si Patricij mohl držet od těla celičkový svět.

Vše, co bylo z venku, byl obyčejný zámek.

Všechny ty západky a závory byli zevnitř.

CONCLUSION

Translation is a developing and progressive field, which in last decades gained more and more attention all around the world. That is why the theoretical part of this thesis introduced the current view on the translation process from the perspectives either of foreign or Czech linguistic scholars. In the practical part of this thesis an analysis is made. Selected parts of novel *Guards! Guards!* are translated, analysed and put into contrast with the official translation by Kantůrek.

The main finding that the theoretical part brought into my attention is that a translator should always follow the source text and while using his imaginative and stylistic skills, he should attempt to find as close working equivalent translation as possible, without a stylistic, lexical or denotation shift.

Analysis of translation made in the practical part revealed that the major difference between two translations is in subjective understanding and interpretation of the source text. It is mainly visible in the comparisons where my own translation and official translation differ in almost all examples provided, underlining the importance of understanding of the text described in the theoretical part. The cultural background and the almost forty years difference between me and Kantůrek is critical, and therefore we have different approaches and perspectives on the translation. In the examples, it was proven that several things could be improved or changes, but every translation is subjective and the recipient also has a subjective reception of the text and its' connotations, therefore the understanding of the source differs as well.

Other major points as differences in stylization such as a diverse use of colloquial speech or vulgarisms and the different approach towards translation of cultural specific expressions were examined and commented. However, in most cases, nor mine or official translation cannot be described as incorrect. Despite the differences in both translations they are both equivalent and they both correlate well with the source text.

I would like to point out that Jan Kantůrek did and still is doing amazing job during his translations of Terry Pratchett, making his books one of the most popular among Czech readers. His work inspired me to study linguistics and to choose this topic of bachelor thesis.

BIBLIOGRAPHY

- Baker, Mona. 2011. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. 2. Oxford: Routledge.
- Bassnett, Susan. 2002. *Translation Studies*. New York, New York: Routledge.
- Gromová Edita, Milan Hrdlička, and Vítězslav Vilímek. 2010. *Antologie teorie odborného překladu: (výběr z prací českých a slovenských autorů)*. Ostrava: Ostravská Univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta.
- House, Juliane. 1997. *Translation Quality Assessment: A Model Revisited*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Hrdlička, Milan. 1997. *Literární překlad a komunikace*. Praha: Univerzita Karlova.
- Klíčník, Richard. 2015. "Pratchettův překladatel Jan Kantůrek: „Z Conana mám doživotní následky!“." Accessed February 5.
<http://www.reflex.cz/clanek/kultura/63875/pratchettuv-prekladatel-jan-kanturek-z-conana-mam-doivotni-nasledky.html>.
- Knittlová, Dagmar. 2000. *K teorii i praxi překladu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Levý, Jiří. 1998. *Umění překladu*. Praha: Ivo Železný.
- Newmark, Peter. 1998. *A textbook of Translation*. Michigan: The University of Michigan.
- Pratchett, Terry. 1993. *Barva kouzel*. Překlad: Jan Kantůrek. Praha: Talpress, spol. s r.o.
- Pratchett, Terry. 2016. *Filuta*. Překlad: Jan Kantůrek. Praha: Talpress, spol. s r.o..
- Pratchett, Terry. 1990. *Guards Guards!* London: Corgi.
- Pratchett, Terry. 2007. *Strážce! Strážce!* Překlad: Jan Kantůrek. Praha: Talpress, spol. s r.o.
- Pratchett, Terry. 1991. *The Colour of Magic*. London: Corgi.
- Pratchett, Terry. 2015. *The Shepherd's Crown*. New York City: Doubleday Childrens.
- Spisovatele.cz. 2017. "Jan Kantůrek." Accessed March 10. <http://www.spisovatele.cz/jan-kanturek>.
- Snell-Hornby, Marry. 1988. *Translation Studies: An integrated approach*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Tolkien, John Ronald Reuel. 1955. *The Lord of the Rings*. Crows Nest: Allen & Unwin.
- Transworld Publishers. 2017. "Terry Pratchett biography." Accessed March 10.
<https://www.terrypratchettbooks.com/sir-terry/>.
- Zunová, Andrea. 2015. "Překladatel Jan Kantůrek: Terry Pratchett mi dal velký dar." Accessed February 6. <https://www.novinky.cz/zena/styl/368433-prekladatel-jan-kanturek-terry-pratchett-mi-dal-velky-dar.html>.

APPENDICES

Appendix 1: Jan Kantůrek's translation of selected parts

Following Czech text is direct transcript of selected parts seen on pages 324-336 of (*Stráže! Stráže!*, 326-338) translated by Jan Kantůrek.

To, co probudilo lady Berankinovou, bylo ticho. Její ložnice měla okna dozadu, k dračím kotcům, a lady byla zvyklá usínat za šustotu šupin, občasného řevu draka, který ze spaní vychrlil plamen, a kňučení březích slípek. Náhlá nepřítomnost jakéhokoliv zvuku na ni zapůsobila jako budík.

Než si šla lehnout, trochu si poplakala, ale ne moc, protože být sentimentální stejně nemělo cenu a ničemu to nepomohlo. Zapálila lampu, natáhla si holínky, uchopila tlustou hůl, což bylo prakticky to jediné, co se mohlo postavit mezi ni a teoretické nebezpečí ztráty ctnosti, a spěchala temným domem. Když přecházela po vlhkém trávníku ke kotcům, měla neurčitý pocit, že dole ve městě se něco děje, ale vypudila to z hlavy jako něco, na co teď nestojí za to myslet. Draci byli mnohem důležitější.

Otevřela dveře.

No, zatím tam byli. Dveřmi do noci vyrazil známý pach bahenních draků, napůl nahnílý močál a napůl chemická továrna.

Všichni draci balancovali na zadních nohách ve středu svých kotců, krky prohnuté a s divokou soustředěností upírali oči ke střeše.

“Oh,” řekla. “Tak už tam zase někde poletuje, co? A předvádí se? To nic, děťátka, jen klid. Já jsem tady.” Postavila lampu na vysokou polici a předusala k Errolovu kotci.

“Tak jak jsme na tom, hochu,” začala a zarazila se.

Errol ležel natažený na boku. Z tlamky mu ucházel slabý proužek šedého dýmu a jeho břicho se vzdouvalo a vyprazdňovalo jako kovářské měchy. Jeho kůže od krku dolů byla téměř sněhově bílá.

“Myslím, že jestli někdy budu doplňovat Choroby, ty v nich dostaneš celou kapitolu,” řekla tiše a otevřela dvířka kotce.

“Tak teď se podíváme, jestli už nám klesla ta ošklivá horečka, ano?”

Natáhla ruku, dotkla se dračí kůže a poplašeně se nadechla. Rychle odtáhla ruku a podívala se na puchýře, které se jí vzápětí vytvořily na konečcích prstů. Errol byl tak studený, že pátil.

Zatímco se na něj užasle dívala, malé kulaté stopy, které její prsty vyhrály na jeho kůži, se rychle potahovaly jinovatkou.

Lady Berankinová si sedla na paty.

“Co ty jsi to vlastně za draka -?” začala.

Z domu k ní dolehlo vzdálené klepání na hlavní dveře. Na okamžik zaváhala, pak sfoukla lampu, proplížila se podél kotev a opatrně odtáhla růžek látky, kterou bylo zakryto okno.

Slabé ranní šero jí na schodech vykreslilo obrys strážného s vlajícím chocholem na přilbici.

V náhlé panice se zahryzla do rtu, pak se odplížila ode dveří, rozběhla se přes trávník, vběhla do domu a po třech schodech najednou se pustila nahoru.

“Hloupá, hloupá,” říkala si potichu, když si uvědomila, že lampu nechala dole. Jenže na to, vrátit se pro ni, nebyl čas. Než by pro ni došla, mohl by být Elánus tentam.

Po hmatu a po paměti našla ve tmě svou nejlepší paruku a nasadila si ji na hlavu. Jak si matně vybavovala, stálo někde mezi mastičkami a dračími léky na jejím nočním stolku něco, co mělo klasicky pitomé jméno typu Rosa noci, nebo tak nějak. Byl to prastarý dárek od jedné z jejích méně inteligentních sestřenic. Dokonce i pro její nos, v němž větší část čichových buněk odumřela díky neustálému náporu dračího pachu, se vjem z lahvičky zdál silnější, než si pamatovala. Ale jak se zdálo, muži měli takové věci rádi, tak to alespoň četla. To je vážně pěkná hloupost. Pak si rychle zahrnula horní okraj své noční košile, která jí najednou přišla neuvěřitelně střízlivá, tak aby výstřih poodhaloval, ale přesto neukazoval, jak doufala, a dospíchala nazpět ke dveřím.

Zastavila se těsně za dveřmi, zhluboka se nadechla, stiskla kliku, a když zatáhla za dveře, stačila si ještě i uvědomit, že si měla stáhnout holínky -

“Ale kapitáne,” začala vesele, “to je ale - kdo k čertu jste?”

Náčelník Palácové gardy o krok ustoupil, a protože pocházel z rodiny chudého rolníka, rychle udělal několik známých gest na zahánění zlých duchů. Nezabrala. Když otevřel oči, ta věc tam pořád ještě stála, stále ještě zrudlá hněvem. Stále ještě ostře páchla něčím odporně nakyslým, stále ještě měla na hlavě zacuchanou směs kudrnatých vlasů a stále ještě stála až za dmoucím se hrudníkem takových rozměrů, že kapitánovi při pouhém pohledu na něj okamžitě vyschlo v ústech.

On už o takových stvořeních slyšel. Říkalo se jim harpyje. Co asi udělala s lady Berankinovou?

Pohled na holínky ho ale zmátl. Ani jedna z pověstí o harpyjích se o holínkách nezmiňovala.

“Tak ven s tím, člověče,” zaduněl hlas lady Berankinové, která si současně povytáhla okraj výstřihu do mnohem méně vzrušující polohy. “Tak tady nestůjte a neotvírejte a nezavírejte na mě pusou! Co chcete?”

“Madam Sibyla Berankinová?” řekl gardista neuctivým tónem někoho, kdo hledá pouhou informaci, ale nevěřícím tónem osoby, která není s to uvěřit, že odpověď na vznesenou otázku by mohla znít “ano”.

“Použijte oči, mladý muži. Kdo si myslíte, že jsem?”

Gardista se částečně vzpamatoval.

“Já jen, že tady mám obsílku pro lady Sibylu Berankinovou,” řekl nejistě.

Její hlas zazněl opovržlivě. “Co to má znamenat, obsílku?”

“Máte se dostavit do paláce.”

“Nedokážu si představit, proč bych měla v tuhle nelidskou ranní hodinu chodit do paláce,” prohlásila a chtěla zabouchnout dveře. Nepodařilo se jí to kvůli špičce meče, který se mezi ně veliteli Palácové gardy podařilo strčit v posledním okamžiku.

“Jestliže nepřijdete,” oznámil jí gardista, “mám příkaz podniknout kroky.”

Dveře se znovu otevřely dokořán a její obličej se téměř přitiskl na jeho, přičemž ho málem omráčil vůní nahnilých růžových lístků.

“Jestli si myslíte, že se mě dotknete jediným prstem -” začala.

Gardistův pohled sklouzl na okamžik stranou, k dračím kotcům. Sibyla Berankinová zbledla.

“To byste neudělal!” zasyčela.

Gardista těžce polkl. I když z ní šla opravdová hrůza, přece jen byla jenom člověk. Ona vám mohla hlavu ukousnout jen obrazně. Byly jiné, horší věci než lady Berankinová, pomyslel si, i když zase musel připustit, že ty nebyly právě v této chvíli tři centimetry od jeho nosu.

“Mám udělat kroky,” zakrákoral znovu. Narovnal se a změřila si pohledem řadu strážných, kteří stáli opodál.

“Aha,” prohlásila odměřeně. “Tak je to tedy? Šest mužů na jednu slabou ženu. Dobrá. Dovolíte mi jistě, abych si vzala alespoň kabát. Pokud jste si všimli, je dost chladno.”

Zabouchla dveře.

Palácoví gardisté podupávali v chladném ránu a pokoušeli se nedívat jeden na druhého. Bylo jim jasné, že takhle se lidé nezatýkají. Nepředpokládalo se, že vás nechají čekat před domem, předpokládalo se, že svět funguje jinak. Na druhé straně jediná jiná možnost bylo

vlézt dovnitř a vytáhnout ji ven, a k tomu ani jeden z nich nenacházel dostatek nadšení. Kromě toho si kapitán nebyl jistý, jestli má dost mužů na to, aby vůbec mohl lady Berankinovou někam odvléci. Byla by na to třeba dost početná skupina chlapů s kulatinami na podkládání.

Dveře zaskřípaly a znovu se otevřely a odhalily neprůhlednou temnotu v přízemní hale.

“Dobrá, chlapi -” začal velitel.

Objevila se lady Berankinová. Zahlédl ji jen v rychlém pohybu, jak se s křikem vrhla dveřmi ven, a mohl to být poslední pohled jeho života, kdyby byl jeden z jeho kolegů nezareagoval a nenastavil lady Berankinové nohu. S hlasitou kletbou se zřítila ze schodů, upadla, vyryla hlubokou brázdou v neudržovaném trávníku, narazila hlavou na kamenný podstavec sochy jakéhosi obzvláště starého Berankina a zůstala ležet.

Dvouruční meč, který původně svírala v ruce, dopadl vedle ní, hrot k nebi, a s tichým zvoněním se přestal chvět.

Po nějaké chvíli si dodal jeden z gardistů odvahy a opatrně sáhl na čepel meče prstem.

“Do prdele,” prohlásil a v jeho hlasu se mísila hrůza s úctou. “A drak chce sežrat právě ji?”

“Odpovídá popisu,” řekl velitel strážce. “Je to jedna z nejurozenějších dam města. O tom, jak je to s tím jejím panenstvím, nic nevím, a v téhle chvíli o tom nehodlám uvažovat. Běžte někdo a sežeňte vozík.”

Poskrabal se za uchem, na kterém měl škrábanec od hrotu jejího meče. Nebyl od přírody zlý člověk, ale v tomto okamžiku si byl jistý, že by dal přednost tomu, aby až se lady Sibyla probudí, byla už mezi nimi dračí kůže.

“Neměli jsme náhodou pobít ty její draky, pane?”

“To byla jen výhrůžka, kterou jsme měli použít, abychom ji zastrašili.”

Gardista nakrabil čelo. “Jste si jistý, pane? Já myslel -“

Velitel už toho měl právě dost. Ječící harpyje a čepel dvouručního meče, která se zvukem trhaného hedvábí proletěla vzduchem těsně kolem jeho obličeje, velmi narušily jeho ochotu dívat se na věci ze zorného úhlu ostatních lidí.

“Jo tak tys myslel, co?” zavrčel. “Takže ty jsi myslitel? A co takhle zamyslet se nad tím, jestli by ses při své inteligenci nehodil na nějaké jiné místo? Třeba k městské strážce? Tam je to samý myslitel, to ti řeknu rovnou!”

Zbylí gardisté se začali nepříliš vesele pochechtávat.

“Kdybys skutečně myslel,” ušklíbl se velitel sarkasticky, “došlo by ti, že král by si těžko přál, aby někdo mordoval draky, ne? Pravděpodobně jsou to jeho vzdálení příbuzní, nebo

tak něco. Asi by si nepřál, abychom se potulovali po okolí a mordovali jeho vlastní rod, co myslíš?”

“No, pane, lidi to tak dělají,” řekl gardista umíněně.

“Jo ták,” řekl kapitán. “To je ale něco jiného.” Poklepal si významně na stranu své helmy.

“To je proto, že jsme inteligentní (Pratchett 2007, 326-332).”

Elánius přistál na vlhké slámě a v naprosté temnotě, i když si jeho oči po nějaké době přece jen trochu přivykly a on začal rozlišovat stěny vězení.

Prostor rozhodně nebyl určen k luxusnímu bydlení. Bylo to vlastně místo, které obsahovalo všechny ty pilíře, oblouky a klenby, které podpíraly palác. Na vzdáleném konci bylo vidět vysoko ve zdi malou mříž, kterou sem pronikal pouhopouhý náznak jakéhosi antikvárního světla.

V podlaze byla další čtvercová díra. I ta byla zakryta mříží. Mříž byla hodně prorezivělá. Elánia napadlo, že při troše snahy by mohl tuhle mříž uvolnit a pak už by mu zbývalo jen zhubnout natolik, aby se protáhl otvorem o rozměrech dvacet na dvacet.

Co v hladomorně nebylo, to byly krysy, škorpioni, švábi a hadi. Kdysi tady hadi být museli, protože Elániovy sandály tu a tam došlápaly na malou podlouhlou lebku. Pomalu se plížil podél jedné vlhké stěny a přemýšlel, odkud k němu doléhá to tiché rytmické škrábání. Obešel jeden mohutný pilíř a zjistil to.

Patricij se holil a při tom pošilhával do střepu zrcátka, který měl opřený o pilíř tak, aby zachytil co nejvíc světla. Ne opřený, uvědomil si Elánius. Držený. Krysou. Byla to velká krysa s rudýma očima.

Patricij mu bez nějakého většího překvapení kývl na pozdrav.

“Oh,” řekl. “Elánius, že? Slyšel jsem, že jste na cestě dolů. Skvělé. Měl bys o tom říct v kuchyni,” Elánius si uvědomil, že tu poslední větu říká Patricij kryse, “bude potřeba oběd pro dva. Dáte si pivo, Elánie?”

“Prosím?”

“Jsem si jistý, že ano. Tady se musíme bohužel spolehnout na štěstí a náhodu. Skrповi lidé jsou dost chytří, ale čtení údajů na vinětách lahví, to je jejich slabé místo.”

Lord Vetinari si opatrně vysušil tvář ručníkem a pak jej pustil na zem. Ze stínů vyrazil šedý stín a zmizel i s ručníkem zamřížovaným otvorem v podlaze.

Pak Patricij pokračoval: “Tak dobrá, Skrpe. Můžeš jít.” Krysa na něj zamávala vousy, opřela střep o stěnu zmizela.

“Vás obsluhují krysy?” podivil se Elánus.

“No, ony spíš jen tak pomáhají. Nejsou příliš výkonné. To ty jejich neohrabané tlapy.”

“Ale, ale, ale,” začal Elánus, “já myslím, jak?”

“Mám takové podezření, že Skrpovi poddaní si vyhrabali tunely až do prostorů Neviditelné univerzity,” vysvětloval lord Vetinari. “I když si myslím, že byli dost bystří už od začátku.” Teď tomu konečně začínal Elánus trochu rozumět. Bylo všeobecně známo, že magické vyzářování ovlivňovalo veškerý život na pozemcích Neviditelné univerzity, dost často měnilo různé tvory natolik, že žili v koloniích podobných koloniím lidským, některé mutovalo natolik, že se měnili v naprosto nový druh, jako byl například knihomol ráže .303. A jak už Patricij řekl, krysy byly chytré hned na začátku.

“Ale oni vám pomáhají?” nechápal Elánus stále ještě všechno.

“Ono je to oboustranné. Na základě dohodnutých plateb za služby, dalo by se říci,” řekl Patricij a sedl si na něco, co byl podle Elánia malý sametový polštářek. Na nízké poličce, která byla právě tak po ruce, ležel zápisník a řádka knih.

“Jak můžete vy pomoci krysám, pane,” řekl Elánus.

“Poradenství, příteli. Radím jim, abyste věděl.” Patricij se pohodlněji opřel. “V tom jsou potíže s lidmi, jako je Zavoněl,” řekl. “Ti nikdy nevědí, kdy přestat. Krysy, hadi a škorpioni. Když jsem sem přišel, byl tady pěkný chlívek. A krysy na tom byly ze všech nejhůř.”

Elánus měl najednou pocit, že do toho začíná vidět. “A vy jste je tak nějak vycvičil, že?”

“Poradil jsem jim. Poradil. Je to zčásti dar a zčásti praxe, víte?” řekl lord Vetinari skromně. Elánus přemýšlel, jak se mu to mohlo podařit. Spojily se krysy se škorpiiony proti hadům, a když se hadů zbavily, pozvaly škorpiiony na oslavnou hostinu a sežraly je? Nebo najímaly jednotlivé škorpiiony za cenu velkého množství... toho, co vlastně škorpioni žerou..., aby se připlížili k vybraným nejdůležitějším hadům v noci a bodli je?

Vzpomněl si, jak kdysi slyšel o muži, který, když byl celé dlouhé roky vězněn ve své cele, cvičil ptáky, a vytvořil si tak určitou vlastní svobodu. Taky vzpomínal na staré námořníky, které z moře odehnal vysoký věk a nedostatek sil, kteří trávili celé dny tím, že stavěli velké lodi v malých lahvích.

Pak si vzpomněl na Patricije oloupeného o jeho město, který teď seděl na zkřížených nohou na šedé kamenné zemi hladomorny, kterou částečně ozdravěl. Znovu si našel malý svět, kde mohl intrikovat, podporovat sympatie i nelásky, pomáhat jedné straně proti druhé a sám z toho všeho těžit. Představoval si ho jako zasmušilou zamračenou sochu stojící na

dlažebních kamenech, v temnotě mezi stíny odporné havěti a náhlou politickou smrtí. Tady to bylo pravděpodobně ještě snadnější, než když vládl Ankhu, kde se pohybovala mnohem větší škodná, která navíc na to, aby zvedla nůž, vůbec nepotřebovala obě ruce.

Od mříže sem dolehlo slabé cinkání. Objevilo se pŕltuctu krysa a za sebou táhly balíček zabalený do bílého plátna. Opatrně ho protáhly mříží a pokračovaly v cestě. Balíček s viditelnou námahou dovlekly Patricijovi k nohám. Sklonil se a rozvázal uzel.

“Jak se zdá, dnes máme sýr, kuřecí stehna, celer, kus dosti okoralého chleba a překrásnou lahvinku, ó ano, překrásnou lahvinku Merklovy a Pichopýrovy proslulé hnědé omáčky. Pivo, Skrpe. Říkal jsem pivo.” Vedoucí krysa na něj několikrát pokrčila nos. “Je mi to líto, Elánie, ale oni neumějí číst. Nejsou schopné pochopit, co to znamená. Ale poslouchat dokážou skvěle.”

“Vidím, že se vám tady nedaří špatně,” řekl Elánius slabým hlasem.

“Nikdy nestav vězení, ve kterém bys sám nemohl šťastně strávit nějakou tu noc,” řekl Patricij a rozkládal při tom potraviny na ubrousek. “Svět by byl mnohem šťastnější místo, kdyby se podle toho všichni chovali.”

“My jsme si všichni mysleli, že jste si vybudoval tajné chodby a tak dál.”

“Nevím, proč bych to dělal,” usmál se Patricij. “Pak musí člověk stále jen utíkat. Před těmi ostatními i sám před sebou. To není k ničemu. Zatímco tady jsem přesně u pramene věcí. Doufám, že tomu rozumíte, Elánie. Nikdy nevěřte vládcí, který spoléhá na tunely, bunkry a ústupové cesty. Je tady velická pravděpodobnost, že do své práce nevkládá srdce.”

“Oh.”

Je v hladomorně svého vlastního paláce, nahoře sedí totální šílenec, město vypaluje drak a on si myslí, že má svět přesně tam, kde ho chtěl mít. Musí to mít něco společného s tím vysokým úřadem. Tahle výška přivede dost lidí k šílenství. “Víte, eh, nevadilo by vám, kdybych se maličko rozhlídnul kolem?”

“Jako doma,” usmál se Patricij.

Elánius přešel vězení a prozkoumal dveře. Byly opatřeny těžkou závorou a navíc zámek sám byl nezvykle masivní.

Pak proklepl stěny, ve kterých mohly být ukryté dutiny. Nebylo pochyb, že tohle je opravdu bytelně stavěné vězení. Ten druh vězení, ve kterém člověk rád uvidí zavřeného každého většího grázla. Samozřejmě že v takovém případě budete klidnější, když se ujistíte, že tam nejsou tajné padací dveře, chodby či propadla.

Takové okolnosti tady teď ovšem nebyly. Je zajímavé, co udělá pár metrů bytelného kamene s místem, odkud se na věci díváte.

“Chodí sem gardisté?” zeptal se Elánus.

“Skoro nikdy,” odpověděl Patricij a volně mávl ve vzduchu kuřecím stehnem. “Oni se totiž neunavují tím, aby mě krmili víte? Původní myšlenka spočívá v tom, že by tady měl člověk shnít. Abych řekl pravdu,” pokračoval, “ještě donedávna jsem denně chodil ke dveřím a sem tam jsem jim tam zavzlykal a zasténal, abych jim udělal radost.”

“No ano, ale dá se předpokládat, že se sem zajdou podívat, ne?” nadhodil Elánus s nadějí.

“Oh, já si myslím, že to bychom jim nemohli trpět,” odpověděl mu Patricij.

“A jak jim v tom chcete zabránit?”

Lord Vetinari na něj vrhl ublížený pohled.

“Drahý Elánie,” řekl, “měl jsem dojem, že jste všímavý muž. Díval jste se na dveře?”

“Samozřejmě že ano,” odpověděl mu Elánus a dodal, “pane. Jsou po čertech mohutné.”

“Možná byste se měl podívat ještě jednou?” Elánus na něj chvíli zíral, pak se zvedl, přešel znovu ke dveřím a začal si je prohlížet. Byla to jedna z klasických variací na téma strašidelná brána, samé mříže, závory, řetězy, železné bodce a masivní závěsy. Ať se na ně díval, jak chtěl, byly pořád stejně masivní. Zámek byla jedna z těch věcíček vyrobených pološíleným skřítkem, na jehož otevření by zručný zloděj potřeboval několik let. Řečeno kol a kolem, pokud jste potřebovali nějaký symbol neprůchodnosti a pevnosti, ty dveře byly to pravé.

Patricij došel k Elániovi a tiše zůstal stát.

“Víte,” řekl, “bývá téměř pravidlem, že když nějaké město nebo říše upadne do víru civilní války a padne trůn nebo hlavní křeslo, je bývalý vládce pravidelně uvržen do hladomorny? Jistému druhu povah to přináší mnohem větší zadostiučinění než klasická poprava.”

“No dobrá, ale já pořád nevidím, co to -” začal Elánus.

“A tak se díváte na tyhle dveře a jediné, co vidíte, jsou opravdu velmi silné dveře vězení, že?”

“Samozřejmě. Vždyť se stačí podívat na všechny ty závory a -“

“Věřte mi, že jste mi vlastně udělal velkou radost,” usmál se lord Vetinari tiše.

Elánus pozoroval dveře, až ho obočí bolelo. A pak, stejně jako u těch podivných neviditelných obrazů se vyloupne ze směsice anonymních vzorků dokonalý tvar koňské hlavy, nebo lodi pod plnými plachtami, uviděl, na co se celou dobu díval.

Zalil ho pocit téměř zbožného obdivu.

Na okamžik ho napadlo, jak to asi vypadá v Patricijově hlavě. Všechno studené, samý chrom a nerez ocel a ledovce a malá kolečka, která se točí a tiše klepou jako v obrovských hodinách. Je to ten druh mozku, který by byl schopen zhodnotit své vlastní zhroucení a vytěžit z něj nějakou výhodu.

Byly to skutečně dokonale obyčejné vězeňské dveře, ale jak už jsme řekli, mnoho věcí záleží na tom, z jaké strany je posuzujete.

V téhle hladomorně si mohl Patricij držet od těla celý svět.

Všechno, co bylo na vnější straně, byl zámek. Všechny západky a závory byly uvnitř (Pratchett 2007, 332-338).